

ΠΕΡΙΠΛΟΥΣ

ΜΙΑ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΕΙΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΣΚΥΛΑΚΑ

Ο Σκύλαξ ήταν ο πρώτος δυτικός γεωγράφος που αναφέρεται στην αχανή χώρα. Σύμφωνα με τον Ηρόδοτο, ο Σκύλαξ, Έλληνας αξιωματικός τότε στο περσικό ναυτικό, στάλθηκε από τον Δαρείο Α' να εξερευνήσει τις εκβολές του ποταμού Ινδού. Η αποστολή ξεκίνησε από τις πηγές του, γύρω στο 510 π.Χ. Αρχικά ακολούθησε τη ροή του ποταμού μέσα από τα βουνά του Αφγανιστάν έως την έξοδό του στην Αραβική θάλασσα.

Συνεχίζοντας, ο Σκύλαξ ακολούθησε την ακτογραμμή και εξερεύνησε τον κόλπο του Ομάν και τη νοτιοανατολική πλευρά της Αραβικής Χερσονήσου. Μέσα σε τριάντα μήνες, ο Έλληνας αξιωματικός περιέπλευσε τη Σαουδική Αραβία κι έφτασε στη Μεσόγειο διαμέσου των καναλιών του Νείλου και του τότε ισθμού του Σουέζ.

Στον Δαρείο παρέδωσε την καταγραφή του ταξιδιού του, ένα χρονικό με τον τίτλο Περίπλους, από το οποίο σώθηκαν μόνο αποσπάσματα. Ο Δαρείος χρησιμοποίησε τις πολύτιμες αυτές πληροφορίες για να κατακτήσει τους Ινδούς και να στήσει ναυτικές βάσεις στα νέα λιμάνια

Ο ΠΕΡΙΠΛΟΥΣ ΤΟΥ ΣΚΥΛΑΚΑ ΑΠΟ ΤΑ ΚΑΡΥΑΝΔΑ
ΣΤΗΝ ΘΑΛΑΣΣΑ ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΠΟΙΑ ΚΑΤΟΙΚΟΥΝ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ,
ΣΤΗΝ ΑΣΙΑ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΛΙΒΥΗ
ΚΑΙ ΟΣΟΙ ΛΑΟΙ ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΓΥΡΩ,ΕΕΧΩΡΙΣΤΑ ΚΑΙ ΣΕ ΣΕΙΡΑ,ΜΑΖΙ ΜΕ
ΤΙΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΚΑΙ ΤΑ ΛΙΜΑΝΙΑ ΤΟΥΣ, ΤΟΥΣ ΠΟΤΑΜΟΥΣ,ΤΙΣ
ΑΠΟΣΤΑΣΕΙΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΟΥΣ ΚΑΘΩΣ ΚΑΙ ΤΑ ΕΠΤΑ ΚΑΤΟΙΚΗΜΕΝΑ
ΜΕΓΑΛΑ ΝΗΣΙΑ,ΣΤΗΝ ΣΕΙΡΑ ΠΟΥ ΣΥΝΑΝΤΙΟΥΝΤΑΙ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ
ΣΤΕΡΕΑ ΓΗ.

(Η ΕΥΡΩΠΗ)

ΕΥΡΩΠΗ. Ξεκινώ από τις Ηράκλειες Στήλες της Ευρώπης και καταλήγω στις Ηράκλειες Στήλες της Λιβύης και έως τους μεγάλους Αιθίοπες.Οι Ηράκλειες Στήλες βρίσκονται απέναντι και απέχουν μεταξύ τους θαλασσινό ταξίδι μιάς ημέρας. [Εδώ υπάρχουν και δύο νησιά,με το όνομα Γάδαιρα. Το ένα από τα δύο έχει πόλη που απέχει από τις Στήλες μιάς μέρας ταξίδι].Από τις Ηράκλειες Στήλες της Ευρώπης και εφεξής, υπάρχουν πολλοί εμπορικοί σταθμοί των Καρχηδονίων, το έδαφος είναι πηλώδες , οι πλημμυρίδες μεγάλες καθώς και ανοιχτό πέλαγος.

ΙΒΗΡΕΣ. Πρώτοι κάτοικοι της Ευρώπης είναι οι Ίβηρες, το έθνος της Ιβηρίας και ο ποταμός Ίβηρ. Ακολουθεί το Εμπόριο (μιά ελληνική πόλη με αυτό το όνομα). Πρόκειται για αποίκους από την Μασσαλία. Συνολικός παράπλους της Ιβηρίας, επτά ημέρες και επτά νύχτες.

ΛΙΓΥΕΣ ΚΑΙ ΙΒΗΡΕΣ. Μετά τους Ίβηρες στη συνέχεια κατοικούν Λίγυες και Ίβηρες ανάμικτοι έως τον ποταμό Ροδανό. Ο παράπλους της χώρας των Λιγύων, από το Εμπόριο έως τον ποταμό Ροδανό, είναι δύο ημέρες και μία νύχτα.

ΛΙΓΥΕΣ. Μετά τον ποταμό Ροδανό κατοικούν οι Λίγυες έως το Άντιο. Σε αυτήν την χώρα είναι η Μασσαλία, ελληνική πόλη και λιμάνι[]. Είναι αποικίες της Μασσαλίας. Ο παράπλους της περιοχής από τον Ροδανό ποταμό έως το Άντιο, διαρκεί τέσσερις ημέρες και τέσσερις νύχτες. Από τις Ηράκλειες Σπήλες έως το Άντιο, ολόκληρη η ακτή έχει καλά αγκυροβόλια.

ΤΥΡΡΗΝΟΙ. Από το Άντιο έως την πόλη της Ρώμης, ο λαός των Τυρρηνών. Ο παράπλους, τέσσερις ημέρες και τέσσερις νύχτες.

ΚΥΡΝΟΣ. Απέναντι από την Τυρρηνία βρίσκεται η νήσος Κύρνος. Η Τυρρηνία απέχει από την Κύρνο ταξίδι μιάμισης ημέρας. Στο ενδιάμεσο του ταξιδιού, κατοικημένο νησί, η Αιθαλία, και άλλα πολλά έρημα νησιά.

ΣΑΡΔΩ. Από την νήσο Κύρνο στην Σαρδώ, το ταξίδι διαρκεί ένα τρίτο της ημέρας. Ανάμεσα, ένα έρημο νησί. Από την Σαρδώ στην Λιβύη, ταξίδι μιάς μέρας και μιάς νύχτας, από την Σαρδώ στην Σικελία, ταξίδι δύο ημερών και μιάς νύχτας. Έπιστρέφω πάλι στην ήπειρο, απ' όπου αλλαξοδρόμησα για την Κύρνο.

ΛΑΤΙΝΟΙ. Στη συνέχεια της Τυρρηνίας είναι οι Λατίνοι έως το Κίρκαιο. Στην περιοχή των Λατίνων ανήκει και το μνημείο του Ελπήνορα. Ο παράπλους της ακτής των Λατίνων, διαρκεί μία ημέρα και μία νύχτα.

ΟΛΣΟΙ. Μετά τους Λατίνους, οι Ολσοί. Ο παράπλους των Ολσών, μία ημέρα.

ΚΑΜΠΑΝΟΙ. Μετά τους Ολσούς, οι Καμπανοί. Και υπάρχουν οι εξής ελληνικές πόλεις στην Καμπανία: η Κύμη, η Νεάπολη. Κοντά, υπάρχει το νησί και η ελληνική πόλη Πιθικούσσα. Ο παράπλους της Καμπανίας, μία ημέρα.

ΣΑΥΝΙΤΕΣ. Μετά τους Καμπανούς, οι Σαυνίτες. Ο παράπλους της χώρας των Σαυνιτών, μισή ημέρα.

ΛΕΥΚΑΝΟΙ. Μετά τους Σαυνίτες, οι Λευκανοί, έως την Θουρία. Το παράκτιο ταξίδι στην χώρα των Λευκανών, ημέρες [έξι] και νύχτες [έξι]. Η Λευκανία είναι χερσόνησος. Σε αυτήν βρίσκονται οι εξής ελληνικές πόλεις: Ποσειδωνία,

Ελέα, Λάος (αποικία των Θουρίων) Πανδοσία, Πλατεείς, Τερίνα, Ιππώνιον, Μέσμα, Ρήγιον, πόλη και ακρωτήριο.

ΣΙΚΕΛΙΑ. Απέναντι από το Ρήγιο βρίσκεται η νήσος Σικελία, που απέχει από την Ευρώπη δώδεκα στάδια, από την Πελωριάδα έως το Ρήγιο. Στην Σικελία κατοικούν οι εξής βάρβαροι λαοί: Έλυμοι, Σικανοί, Σιελοί, Φοίνικες, Τρώες. Κι αυτοί μεν είναι βάρβαροι, αλλά κατοικούν και Έλληνες. Η Πελωριάδα είναι ακρωτήριο. Οι Ελληνικές πόλεις, εκκινώντας από την Πελωριάδα, είναι οι εξής: Μεσσήνη, λιμάνι Μεσσήνης, Ταυρομένιο, Νάξος, Κατάνη, Λεοντίνοι. Ο ποταμός Τηρίας είναι πλωτός και οδηγεί στους Λεοντίνους σε είκοσι στάδια. Μετά, ο ποταμός Σύμαιθος, η πόλη Μεγαρίς, ο Ξιφώνιος λιμένας. Μετά την Μεγαρίδα βρίσκεται η πόλη Συρακούσες που έχει δύο λιμάνια. Το πρώτο βρίσκεται μέσα στο τείχος, το άλλο είναι απέξω. Μετά από αυτήν, η πόλη Έλωρον και το ακρωτήριο Πάχυνος. Από τον Πάχυνο και εφεξής απαντώνται οι παρακάτω ελληνικές πόλεις: Καμάρινα, Γέλα, Ακράγας, Σελινούς, ακρωτήριο Λιλύβαιο. Μετά το Λιλύβαιο, βρίσκεται η ελληνική πόλη Ιμέρα. Μετά την Ιμέρα είναι η νήσος Λιπάρα και η ελληνική πόλη Μύλαι, με λιμάνι. Από τις Μύλες στην Λιπάρα, το ταξίδι διαρκεί μισή ημέρα. [Η Σικελία είναι τρίγωνη και κάθε πλευρά της φτάνει στα 1500 στάδια]

[ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΛΕΥΚΑΝΙΑΣ] Επιστρέφω πάλι στο σημείο της ηπειρου απ' όπου έκανα την παράκαμψη. Μετά το Ρήγιο, είναι οι εξής πόλεις: Λοκροί, Καυλωνία, Κρότων, Λακίνιο, ιερό της Ήρας και το νησί της Καλυψούς, όπου κατοίκησε μαζί της ο Οδυσσέας, ο ποταμός Κράθις, η Σύβαρις και η πόλη Θουρία. Αυτοί είναι οι Έλληνες που κατοικούν την Λευκανία.

ΙΑΠΥΓΙΑ. Μετά την Λευκανία είναι ο λαός των Ιαπύγων, έως το όρος Ωρίωνα, στον κόλπο του Αδρία. Και στην Ιαπυγία κατοικούν Έλληνες, στις εξής πόλεις: Ηράκλειο, Μεταπόντιο, Τάραντα και Υδρούντα, λιμάνι στην είσοδο του Αδρίου ή Ιονίου κόλπου.

ΣΑΥΝΙΤΕΣ. Μετά τους Ιάπυγες, από τον Ωρίωνα και πέρα, είναι ο λαός των Σαυνιτών. [Σ' αυτόν τον λαό υπάρχουν πολλές γλώσσες, που μιλούν οι Λατέρνιοι, οι Οπικοί, οι Κράμονες, οι Βορεοντίνοι, οι Πευκετιείς]. Φτάνουν έως το Τυρσηνικό πέλαγος, στον Αδρία. Η χώρα των Σαυνιτών έχει μήκος ταξιδιού δύο ημερών και μιάς νύχτας.

ΟΜΒΡΙΚΟΙ. Μετά τους Σαυνίτες είναι ο λαός των Ομβρικών, και στην χώρα τους βρίσκεται η πόλη Αγκών. Αυτός ο λαός τιμά τον Διομήδη, επειδή ευεργετήθηκε απ' αυτόν. Υπάρχει και ιερό του. Ο παράπλους της Ομβρικής κρατάει δύο μέρες και μία νύχτα.

ΤΥΡΡΗΝΟΙ. Μετά την περιοχή του Ομβρικού είναι οι Τυρρηνοί. Κατοικούν σε όλο το Τυρηνικό πέλαγος, έως έξω στον κόλπο του Αδρία. Στην χώρα υπάρχει

ελληνική πόλη [η Σπίνα] και ένας ποταμός.Αναπλέοντας το ποτάμι,η πόλη απέχει από την θάλασσα κάπου είκοσι στάδια.Η πόλη απέχει από την πόλη της Πίσας δρόμο τριών ημερών.

ΚΕΛΤΟΙ.Μετά τους Τυρρηγούς, είναι ο λαός των Κελτών,που απόμεινε εδώ μετά την εκστρατεία,και κατοικεί κάτι στενά που φτάνουν έως τον Αδρία.Εδώ βρίσκεται ο μυχός του κόλπου του Αδρία.

ΕΝΕΤΟΙ. Μετά τους Κελτούς, είναι ο λαός των Ενετών και σε αυτούς υπάρχει ο ποταμός Ηριδανός.Η περιοχή τους παραπλέεται σε μία ημέρα.

ΙΣΤΡΟΙ.Μετά τους Ενετούς, είναι ο λαός των Ίστρων,και ο ποταμός Ίστρος.Αυτός εκβάλλει στον Πόντο και διεχέεται έως την Αίγυπτο.Ο παράπλους της χώρας των Ιστριανών,διαρκεί μία ημέρα και μία νύχτα.

ΛΙΒΥΡΝΟΙ.Μετά τους Ίστρους, είναι ο λαός των Λιβυρνών.Στην χώρα τους υπάρχουν οι παραθαλάσσιες πόλεις Λιάς, Ίδασσα, Αττιενίτης, Δυύρτα, Αλουψοί,Ολσοί, Πεδήτες,Ημίονοι.Οι κάτοικοι εδώ γυναικοκρατούνται.Οι γυναίκες είναι ελεύθερες από τους άνδρες και σμίγουν με τους δούλους τους και τους άνδρες από γειτονικές περιοχές.Σε αυτήν την χώρα υπάρχουν και τα παρακάτω νησιά που μπορώ να ονοματίσω(υπάρχουν και άλλα πολλά, ανώνυμα).Η νήσος Ιστρίς, με 410 στάδια μήκος και πλάτος 120.Οι Ηλεκτρίδες,οι Μεντορίδες.Αυτά είναι μεγάλα νησιά.Και ο ποταμός Καταβάρτης.Η Λιβυρνίδα χώρα παραπλέεται σε δύο ημέρες.

ΙΛΛΥΡΙΟΙ. Μετά τους Λιβυρνούς, είναι ο λαός των Ιλλυριών που κατοικεί κατά μήκος της θάλασσας έως την Χαονία που βρίσκεται απέναντι στην Κέρκυρα, το νησί του Αλκινόου.Υπάρχει εδώ μιά ελληνική πόλη,με το όνομα Ηράκλεια, που έχει λιμάνι. Βρίσκονται εδώ και οι εξής βάρβαροι που λέγονται λωτοφάγοι: Ιεραστάμνες,Βουλινοί ή Υλλινοί,και οι Ύλλοι, που συνορεύουν με τους Βουλινούς.Ισχυρίζονται ότι τους εγκατέστησε ο Ύλλος,του Ηρακλή. Είναι βάρβαροι.Κατοικούν σε μία χερσόνησο λίγο μικρότερη από την Πελοπόννησο.Από την χερσόνησο ,ένα παραστόνιο ευθύ που κατοικείται από Βουλινούς.Οι Βουλिनοί είναι λαός Ιλλυρικός. Η χώρα των Βουλινών εκτείνεται έως τον ποταμό Νέστο,και το ταξίδι κατά μήκος των ακτών της διαρκεί μιά μεγάλη καλοκαιρινή ημέρα.

ΝΕΣΤΟΙ. Η ακτή μετά τον Νέστο έχει πολλούς κόλπους.Ολόκληρος ο κόλπος λέγεται Μανιός.Ο παράπλους διαρκεί μία ημέρα.Υπάρχουν και νησιά μέσα στον κόλπο,η Προτεράς,οι Κρατειές,η Ολύντα.Μεταξύ τους απέχουν δύο στάδια, ή κάπως περισσότερο από τον Φάρο και την Ίσσα.Υπαρχει εδώ άλλος Φάρος,ελληνικό νησί,το νησί η Ίσσα, με ελληνικές πόλεις.Πρίν να πλεύσουμε προς τον ποταμό Νάρωνα,υπάρχει μεγάλη θαλασσινή έκταση.Κοντά στην παραλία είναι ένα νησί με το όνομα Μελίτη,και ένα άλλο νησί κοντά της, που

λέγεται Κέρκυρα η Μέλαινα. Το ένα άκρο του νησιού εκτείνεται κατα μήκος της στεριάς σε μεγάλη έκταση, ενώ το άλλο άκρο καταλήγει μπροστά στον ποταμό Νάρωνα. Από την Μελίτη απέχει είκοσι στάδια, ενώ από την στεριά οκτώ.

ΜΑΝΙΟΙ. Μετά τους Νέστους είναι ο ποταμός Νάρων. Η εκβολή του δεν είναι στενή. Μπορεί να αναπλεύσει μία τριήρης και να προσεγγίσουν πλοία στον επάνω εμπορικό σταθμό, που απέχει από την θάλασσα ογδόντα στάδια. Αυτοί είναι οι Μανιοί, λαός Ιλλυρικός. Στο εσωτερικό, μετά τον εμπορικό σταθμό, βρίσκεται μία μεγάλη λίμνη, που ανήκει στους Αυταριάτες. Κι αυτοί Ιλλυριοί. Υπάρχει και νησί στη λίμνη, με περίμετρο εκατόν είκοσι στάδια που είναι εξαιρετικά εύφορη. Από αυτήν την λίμνη ρέει ο Νάρων. Από τον Νάρωνα έως την εκβολή του ποταμού Αρίωνα είναι ταξίδι μιάς ημέρας, ενώ από τον Αρίωνα [στον ποταμό Ριζούντα] μισή ημέρα. Εδώ βρίσκονται οι λίθοι του Κάδμου και της Αρμονίας, και ιερό, όχι μακριά από τον ποταμό Ριζούντα. Από αυτόν έως την Βουθόη το ταξίδι διαρκεί [] και υπάρχει εμπορικός σταθμός.

ΕΓΧΕΛΕΙΣ. Οι Εγχελείς είναι ιλλυρικός λαός, μετά τον Ριζούντα. Από την Βουθόη έως την ελληνική πόλη Επίδαμνο, το θαλασσίνο ταξίδι διαρκεί μία μέρα και μία νύχτα, ενώ από στεριά κρατάει τρεις ημέρες.

ΤΑΥΛΑΝΤΙΟΙ. Οι Ταυλάντιοι είναι ο λαός της Ιλλυρίας, στον οποίο βρίσκεται η Επίδαμνος. Ένα ποτάμι παρατρέχει την πόλη, που λέγεται Πάλαμνος. Από την Επίδαμνο στην ελληνική πόλη Απολλωνία, η απόσταση είναι δύο ημερών δρόμος. Η Απολλωνία απέχει από την θάλασσα πενήντα στάδια και ο ποταμός Αίας διατρέχει την πόλη. Από την Απολλωνία έως την Αμαντία, η απόσταση είναι τριακόσια είκοσι στάδια. [Και ο ποταμός Αίας πηγάζει από την Πίνδο και περνάει από την Απολλωνία]. Ο Ωρικός βρίσκεται προς το εσωτερικό της Αμαντίας, προς την πλευρά του Ιονίου. Από την Ωρική προς την θάλασσα η απόσταση είναι ογδόντα στάδια, από την Αμαντία εξήντα. Και οι δύο συνορεύουν στα μεσόγεια με τους Ατινάνες και την Καρία* έως την χώρα της Δωδωνίας. [Στην Κεστρίδα χώρα υπάρχει, λένε μία πεδιάδα, η Ερύθεια, όπου ο Γηρυόνης ήρθε και εβόσκει τα βόδια του]. Ακολουθούν τα Κεραύνια όρη της Ηπείρου, και ένα μικρό νησί από κάτω τους, που λέγεται Σάσων. Από εκεί, έως την πόλη του Ωρικού ο παράπλους διαρκεί ένα τρίτο της ημέρας.

ΩΡΙΚΟΙ. Οι Ωρικοί κατέχουν [] της Αμαντίας χώρας. Και [οι Αμαντιείς] από τους Βουλινούς έως εδώ, είναι όλοι Ιλλυριοί. Η είσοδος του Ιονίου κόλπου ανοίγεται από τα Κεραύνια όρη έως το ακρωτήριο της Ιαπυγίας. Από την πόλη Υδρόεντα στην Ιαπυγία έως τα Κεραύνια, η απόσταση είναι πεντακόσια στάδια, δηλαδή στο στενό μέρος του κόλπου. Μέσα από το στενό, είναι ο Ιόνιος κόλπος. Υπάρχουν πολλά λιμάνια στον Αδρία. Ιόνιος και Αδριας κόλπος είναι το ίδιο πράγμα.

ΧΑΟΝΕΣ. Μετά τους Ιλλυριούς είναι οι Χάονες. Η Χαονία έχει καλά αγκυροβόλια και οι Χάονες ζούν σε συνοικισμούς. Ο παράπλους της Χαονίας είναι μισή ημέρα.

ΚΟΡΚΥΡΑ. Απέναντι από την Χαονία είναι η Κόρκυρα, που έχει ελληνική πόλη που διαθέτει τρία λιμάνια γύρω της. Το ένα είναι κλειστό. Η Κόρκυρα προβάλεται περισσότερο προς την Θεσπρωτία παρά προς την Χαονία. Επιστρέφω πάλι στην συνέχεια της ακτής, απ' όπου παρέκαμψα.

ΘΕΣΠΡΩΤΙΑ. Μετά την Χαονία είναι ο λαός των Θεσπρωτών. Κατοικούν κι αυτοί σε συνοικισμούς και η χώρα τους έχει καλά αγκυροβόλια. Εδώ είναι ένα λιμάνι που ονομάζεται Ελαία. Σ' αυτό το λιμάνι βγαίνει ο ποταμός Αχέροντας και (κοντά) η λίμνη Αχερουσία, απ' όπου περνάει ο ποταμός. Ο παράπλους της Θεσπρωτίας διαρκεί μισή ημέρα.

ΚΑΣΣΩΠΟΙ. Μετά την Θεσπρωτία, ο λαός της Κασσωπίας. Κατοικούν σε συνοικισμούς και εκτείνονται έως τον Ανακτορικό κόλπο. Ο παράπλους της χώρας των Κασσωπών διαρκεί μισή ημέρα. Ο Ανακτορικός κόλπος, από το στόμιο έως το μυχό του, έχει μήκος κάπως λιγότερο από εκατόν είκοσι στάδια. Το εύρος της εξόδου του είναι τέσσερα στάδια.

ΜΟΛΟΤΤΙΑ. Μετά την Κασσωπία είναι ο λαός των Μολοττών. Κι αυτοί κατοικούν σε συνοικισμούς. Η χώρα τους έχει μικρό μέτωπο με την θάλασσα, ενώ είναι μεγάλη στα μεσόγεια. Η ακτή της Μολοττίας, σαράντα στάδια.

ΑΜΒΡΑΚΙΑ. Μετά την Μολοττία, η Αμβρακία, ελληνική πόλη. Απέχει από την θάλασσα ογδόντα στάδια. Υπάρχει οχύρωμα και κλειστό λιμάνι. Από εδώ αρχίζει η Ελλάδα που φτάνει έως τον ποταμό Πηνειό και το Ομόλιο, πόλη των Μαγνήτων, που βρίσκεται στον ποταμό αυτό. Η ακτή της Αμβρακίας, εκατόν είκοσι στάδια.

ΑΚΑΡΝΑΝΙΑ. Μετά την Αμβρακία, ο λαός των Ακαρνάνων και πρώτη της πόλη το Αμφιλοχικό Άργος και το Ανακτόριο και το λιμάνι του, ενώ έξω από τον Ανακτορικό κόλπο, οι εξής πόλεις: Ακτή και πόλη Λευκάδα με λιμάνι, που απλώνεται προς τον Λευκάττα, που είναι ακρωτήριο μακριά, προς την ανοιχτή θάλασσα. Αυτή η πόλη παλιά ονομαζόταν Επιλευκάδιοι. Οι Ακαρνάνες είχαν στασιάσει και πήραν χιλίους εποίκους από την Κόρινθο. Και οι έποικοι τους σκότωσαν και σήμερα κατέχουν τη χώρα τους. Σήμερα, είναι νησί, με τεχνητό ισθμό που δημιουργεί μιά τάφρος. [Υπάρχει θαλάσσιο πέρασμα σκαμμένο στον ισθμό]. Μετά από αυτά, η πόλη Φαρά και απέναντι είναι το νησί Ιθάκη, με πόλη και λιμάνι. Ακολουθεί η νήσος Κεφαλληνία. Επιστρέφω πάλι στην στεριά, απ' όπου έκαμα την παρέκαμψη. Μετά, βρίσκεται η πόλη Αλυζία, κοντά της η νήσος Κάρνος, πόλη Αστακός και λιμάνι, ο ποταμός Αχελώος και η πόλη Οινιάδες. Στις πόλεις αυτές υπάρχει πρόσβαση από τον Αχελώο. Υπάρχουν και

άλλες πόλεις Ακαρνανών, στα μεσόγεια.Ο παράπλους της Ακαρνανίας κρατάει δύο ημέρες.Η Ακαρνανία είναι ολόκληρη προσιτή από θάλασσα. Έχει πολλά νησιά που ο Αχελώος, καθώς δημιουργεί προσχώσεις, τα μετατρέπει σε στεριά.Τα νησιά λέγονται Εχινάδες και είναι ακατοίκητα.

ΑΙΤΩΛΙΑ.Μετά την Ακαρνανία ,είναι ο λαός της Αιτωλίας και οι εξής πόλεις της: Καλυδών, Αλίκαρνα, Μολύκρεια και ο Δελφικός κόλπος.Το άνοιγμά του είναι δέκα στάδια,ένα ιερό και η πόλη Ναύπακτος. Πάνω από αυτήν, υπάρχουν πολλές ακόμη πόλεις των Αιτωλών στα μεσόγεια.Ο παράπλους της Αιτωλίας διαρκεί μία ημέρα.Η Αιτωλία έχει σύνορα με όλη την Λοκρίδα,στα μεσόγεια έως τους Αινιάνες.

ΛΟΚΡΟΙ. Μετά τους Αιτωλούς, είναι ο λαός των Λοκρών, ανάμεσά τους κι αυτοί που αποκαλούνται Οζόλες,και πόλεις τους η Ευανθίς και η Άμφισσα.Έχουν και άλλες πόλεις στα μεσόγεια.Ο Παράπλους της χώρας των Λοκρών, μισή ημέρα.

ΦΩΚΕΙΣ.Μετά τους Λοκρούς, είναι ο λαός των Φωκέων στην περιοχή του Κιρραίου πεδίου.Το ιερό του Απόλλωνα,η πόλη των Δελφών ,η πόλη Αντίκυρα, όπου γίνεται η καλύτερη θεραπεία με τον ελλέβορο.Η χώρα των Φωκέων παραπλέεται σε μισή ημέρα.

ΒΟΙΩΤΟΙ. Μετά τους Φωκείς, είναι ο λαός των Βοιωτών, και πόλεις τους οι εξής: Κορσιαί, Σίφαι με λιμάνι, Εύτρητος, και τείχος Βοιωτών.Ο παράπλους της Βοιωτίας ,σε λιγότερη από μισή ημέρα.

ΜΕΓΑΡΕΙΣ. Μετά τους Βοιωτούς είναι ο λαός των Μεγαρέων,με αυτές τις πόλεις: τα Αιγόσθενα, τις Πηγές, το οχύρωμα Γεράνεια, η Αρις.Η ακτή των Μεγαρέων έχει μήκος εκατό στάδια.

ΚΟΡΙΝΘΟΣ.Μετά τους Μεγαρείς, η πόλη της Κορίνθου με ιερό, το Λέχαιο, ο Ισθμός.Από εδώ αρχίζει η Πελοπόννησος.Ο δρόμος που ενώνει αυτήν την θάλασσα με την δική μας θάλασσα μέσω του ισθμού,είναι σαράντα στάδια.Πολυσιχιδής ακτή, με κόλπους.Ο παράπλους της χώρας των Κορινθίων,σε μισή ημέρα.

ΣΙΚΥΩΝ. Μετά την Κόρινθο, η πόλη Σικυών.Η ακτή της εκατόν είκοσι στάδια.

ΑΧΑΙΟΙ.Μετά την Σικυώνα, ο λαός των Αχαιών,και πόλεις τους οι εξής: Πελλήνη, Αίγειρα, Αιγαί, Αίγιον, Ρύπες, και πέρα από το Ρίο οι Πάτραι και η Δύμη.Ο Παράπλους της Αχαΐας, επτακόσια στάδια.

ΗΛΙΣ. Μετά τους Αχαιούς, ο λαός της Ήλιδας και πόλεις τους οι εξής: Κυλλήνη, με λιμάνι, και ποταμός Αλφειός.Υπάρχει και άλλη ομάδα πόλεων με το όνομα Ήλις στα μεσόγεια.Σε αυτήν την περιοχή είναι και η Ζάκυνθος,όπου πόλη και

λιμάνι.Ο Παράπλους της χώρας των Ήλείων, έως το [] των Λεπρεατών, είναι 700 στάδια.

ΑΡΚΑΔΙΑ. Μετά την Ήλιδα, είναι ο λαός της Αρκαδίας. Η Αρκαδία κατεβαίνει έως την θάλασσα στην περιοχή του Λέπρεου από τα μεσόγεια, όπου βρίσκονται οι εξής μεγάλες πόλεις: Τεγέα, Μαντίνεια, Ηραία, Ορχομενός, Στύμφαλος. Υπάρχουν και άλλες πόλεις. Η ακτή της χώρας των Λεπρεατών, εκατό στάδια.

ΜΕΣΣΗΝΗ.Μετά την Αρκαδία είναι ο λαός της Μεσσήνης και πόλεις της οι εξής: Πρώτη Μεσσήνη, με λιμάνι. Η Κυπαρισσος, που απέχει επτά στάδια από την θάλασσα. Η Ιθώμη, στα μεσόγεια,που απέχει από την θάλασσα 80 στάδια.Η ακτή της χώρας των Μεσσηνίων ,τριακόσια στάδια.

ΛΑΚΕΔΑΙΜΩΝ . [Μετά τους Μεσσηνίους είναι] ο λαός της Λακεδαίμονος,και οι παρακάτω πόλεις στην χώρα: Ασίνη, Μοθώνη,το λιμάνι του Αχιλλείου και στην από πίσω ακτή, το λιμάνι του Ψαμαθούντα. Ανάμεσα στα δύο λιμάνια,(σε χερσόνησο που) εξέχει προς την θάλασσα,ιερό του Ποσειδώνα, ο Ταίναρος,η πόλη Λάς με λιμάνι.Μετά, το Γύθειο,όπου υπάρχει ναυπηγείο και οχύρωμα,ο ποταμός Ευρώτας, η πόλη Βοία, το ακρωτήριο Μαλέα.Στην περιοχή είναι το νησί των Κυθήρων,με πόλη και λιμάνι.Μετά τα Κύθηρα, το νησί της Κρήτης.Μετά το ακρωτήρι που αναφέραμε , Σίδη, πόλη και λιμάνι, Επίδαυρος, πόλη και λιμάνι,Πρασία, πόλη και λιμάνι,Μέθανα, πόλη και λιμάνι.Υπάρχουν κι άλλες πολλές πόλεις των Λακεδαιμονίων.Στο εσωτερικό βρίσκεται η Σπάρτη και πολλές ακόμη πόλεις.Η χώρα των Λακεδαιμονίων παραπλέεται σε τρεις ημέρες.

ΚΡΗΤΗ.Το νησί της Κρήτης βρίσκεται κάτω από την Λακεδαίμονα που είναι το πλησιέστερο προς το νησί τμήμα της Ευρώπης.Το ταξίδι από την Λακεδαίμονα έως το ακρωτήρι της Κρήτης όπου βρίσκεται η πόλη Φαλάσαρνα,διαρκεί μία ημέρα.Από την Φαλάσαρνα, ακρωτήριο που ονομάζεται Κριού Μέτωπον.Και αντίθετα προς την φορά του νοτίου ανέμου,ταξίδι μιάς ημέρας και μιάς νύχτας έως την χερσόνησο των Αλιαδών που ανήκει στους Κυρηναίους,στην Λιβύη. Η Κρήτη έχει μεγάλο μήκος, δυόμιση χιλιάδες στάδια, και είναι στενή.Εκτείνεται από δύση προς ανατολή.Την Κρήτη την κατοικούν Έλληνες, άλλοι άποικοι Λακδαιμονίων,άλλοι Αργείων, άλλοι Αθηναίων κι άλλοι από την υπολοιπη Ελλάδα, ανάλογα με τη συντυχία.Μερικοί κάτοικοι είναι και αυτόχθονες.Η Κρήτη έχει πολλές πόλεις.

[ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ] Η πρώτη πόλη που εξέχει προς την δύση είναι η Φαλάσαρνα που αναφέρθηκε ήδη,με κλειστό λιμάνι.Μετά, η Πολυρρηνία .[Ακολουθεί η κατά μήκος απαρίθμηση,περιλαμβάνοντας τις πόλεις] από βορρά προς νότο.Δικτυνναίο, ιερό Αρτέμιδος τα βόρεια,που ανήκει στην Περγαμία χώρα,ενώ στα νότια βρίσκεται η Υρτακίνα.Κυδωνία με κλειστό λιμάνι προς βορρά,στο εσωτερικό πόλη Έλυρος και στα νότια η πόλη Λίσσα και λιμάνι κοντά στο Κριού Μέτωπο.Στον βορρά βρίσκεται η Απτεραία χώρα.Ακολουθεί η

Λαμπαία, που εκτείνεται τόσο στην βόρεια όσο και στην νότια ακτή, και σ' αυτήν την χώρα ρέει ο ποταμός Μεσάπιος.[] μετά τον Οσμίδα είναι οι Ελεύθερες προς βορρά και στον νότο τα Σύβριτα.[Στον βορρά, η πόλη -] με λιμάνι και στον νότο η Φαιστός.Προς βορρά Οαξός και Κνωσσός, προς νότο Γόρτυνα και Ράυκος.Μετά, στο εσωτερικό η πόλη Λύκτος που η χώρα της εκτείνεται εκατέρωθεν,προς βορρά και νότο.Μετά, στον βορρά το όρος Κάδιστος με λιμάνι που λέγεται Ολούς και το σύνολο[]. Η πόλη Πραιστός εκτείνεται και στις δύο ακτές.Μετά είναι ο Γράνος, το πιο ανατολικό ακρωτήριο της Κρήτης. Υπάρχουν και άλλες πόλεις στην Κρήτη.Αναφέρεται ότι έχει εκατό πόλεις.

ΚΥΚΛΑΔΕΣ ΝΗΣΟΙ. Αυτές οι Κυκλάδες βρίσκονται προς την πλευρά της Λακεδαίμονος.η Μήλος, με λιμάνι, κοντά της η Κίμωλος, κοντά της η Ωλίαρος,κοντά της η Σίκινος,που έχει και πόλη.Μετά η Θήρα, μετά η Ανάφη,μετά η Αστυπάλαια.Επιστρέφω στην στεριά απ' όπου έκανα την παράκαμψη.

ΑΡΓΟΣ.Μετά την Λακεδαίμονα, η πόλη του Άργους και σε αυτήν την χώρα η πόλη της Ναυπλίας με λιμάνι.Στο εσωτερικό οι Κλεωνές, οι Μυκήνες, η Τίρυνθα.Η χώρα των Αργείων παραπλέεται κυκλικά (είναι ο λεγόμενος Αργολικός κόλπος) σε μήκος εκατόν πενήντα σταδίων.

ΕΠΙΔΑΥΡΟΣ.Μετά το Άργος η χώρα της Επιδαύρου.Καταλαμβάνει θαλάσσιο μέτωπο του κόλπου μήκους τριάντα σταδίων.

[ΑΛΙΑ]Μετά την Επιδαυρία χώρα, η Αλία, με λιμάνι.Βρίσκεται στην έξοδο του Αργολικού κόλπου. Ο παράπλους της χώρας, εκατό στάδια.

ΕΡΜΙΩΝ.Μετά (την Αλία) είναι η πόλη και το λιμάνι της Ερμιόνης.Ο περίπλους της περιοχής της, ογδόντα στάδια.Μετά την Ερμιόνη, το ακρωτήριο Σκύλλαιο που ορίζει τον κόλπο που βρίσκεται μπροστά στον ισθμό.Το Σκύλλαιο ανήκει στην Τροιζηνία.Απέναντί του, είναι το ακρωτήριο Σούνιο της χώρας των Αθηναίων.Κοντά του, το νησί Βέλβινα, με λιμάνι.Ο κόλπος αυτός, από αυτήν την έξοδό του και προς τον Ισθμό είναι επτακόσια σαράντα στάδια.Αυτός ο κόλπος έχει πολύ μεγάλο άνοιγμα.

ΤΡΟΙΖΗΝΙΑ.Μετά την Ερμιόνη,είναι η πόλη Τροιζηνία με λιμάνι.Ο παράπλους των ακτών της τριακόσια στάδια.

ΑΙΓΙΝΑ.Κοντά, βρίσκεται η νήσος Αίγινα ,με πόλη και δύο λιμάνια. Επιστρέφω πάλι στην στεριά, απ' όπου έκανα την παράκαμψη.

ΕΠΙΔΑΥΡΟΣ.Μετά την Τροιζηνία, η πόλη Επίδαυρος με λιμάνι.Η ακτή της Επιδαύριας χώρας [εκατόν] πενήντα στάδια.

ΚΟΡΙΝΘΙΑ. Μετά την Επίδαυρο, είναι η χώρα των κορινθίων, στα ανατολικά, το οχύρωμα των Κεγχρειών και ο ισθμός, όπου και ιερό του Ποσειδώνος. Εδώ τελειώνει η Πελοπόννησος. Η χώρα της Κορίνθου εκτείνεται και πέρα από τον Ισθμό, όπου το οχύρωμα ο Σιδούς, και άλλο οχύρωμα ο Κρεμμυών. Η χώρα της Κορίνθου έως τα όρια των Μεγαρέων, τριακόσια στάδια.

ΜΕΓΑΡΑ. Μετά την χώρα των Κορινθίων είναι η πόλη των Μεγάρων, με λιμάνι και το οχύρωμα η Νίσσαια. Ο παράπλους της χώρας των Μεγαρέων έως την Ιαπίδα (που είναι το σύνορο με την χώρα των Αθηναίων), είναι εκατόν σαράντα στάδια.

ΑΤΤΙΚΗ. Μετά τους Μεγαρείς, είναι οι πόλεις των Αθηναίων. Στην αρχή της Αττικής, η Ελευσίνα, όπου ιερό της Δήμητρας και οχύρωμα. Κοντά είναι το νησί η Σαλαμίνα, με πόλη και λιμάνι. Ακολουθεί ο Πειραιάς, με τα μακρά τείχη και η Αθήνα. Ο Πειραιάς έχει τρία λιμάνια. Ανάφλυστος, οχύρωμα και λιμάνι. Σούνιο, ακρωτήριο, οχύρωμα, ιερό του Ποσειδώνος. Θορικός, οχύρωμα και δύο λιμένα. Ραμνούς, οχύρωμα. Υπάρχουν και άλλα λιμάνια στην Αττική, πολλά. Ο περίπλους της χώρας των Αθηναίων, χίλια εκατόν σαράντα στάδια. Από την Ιαπίδα έως το Σούνιο, τετρακόσια ενενήντα και από το Σούνιο έως τα σύνορα με τους Βοιωτούς, εξακόσια πενήντα.

ΚΥΚΛΑΔΕΣ ΝΗΣΟΙ. Ανοιχτά από την Αττική βρίσκονται τα νησιά που λέγονται Κυκλάδες και οι εξής πόλεις στα νησιά αυτά: Κέως (αυτή έχει τέσσερις πόλεις, [την Ποιήεσσα, πόλη] και λιμάνι, την Κορρησία, την Ιουλίδα και την Καρθαία). Ελένη. Κύθνος, νησί και πόλη. Σέριφος, νησί, πόλη και λιμάνι. Σίφνος. Πάρος, που έχει δύο λιμάνια, το ένα κλειστό. Νάξος. Δήλος. Ρήνη. Σύρος. Μύκονος (αυτή έχει δύο πόλεις). Τήνος, με λιμάνι. Άνδρος με λιμάνι. Αυτές είναι οι νήσοι Κυκλάδες.

[ΜΕΤΑ ΤΙΣ ΚΥΚΛΑΔΕΣ] Κάτω από αυτές, τα εξής νησιά προς νότο: Ίος, με λιμάνι (εδώ έχει ταφεί ο Όμηρος). Αμοργός, με τρεις πόλεις και λιμάνι. Ίκαρος, με δύο πόλεις.

[ΕΥΒΟΙΑ] Μετά την Άνδρο, το νησί της Εύβοιας. Έχει τέσσερις πόλεις σ' αυτό: την Κάρυστο, την Ερέτρια, με λιμάνι, την Χαλκίδα με λιμάνι, την Εστία με λιμάνι. Η Εύβοια έχει μήκος από το ιερό του Δία στο Κήναιο έως την Γεραιστό, στο ιερό του Ποσειδώνος, χίλια τριακόσια πενήντα στάδια. Στο πλάτος η Εύβοια είναι στενή.

[ΑΙΓΑΙΟ] Και στο Αιγαίο πέλαγος υπάρχουν τα εξής νησιά: Κοντά στην Ερέτρια η Σκύρος με πόλη. Ίκος, αυτή έχει δύο πόλεις. Πεπάρηθος, αυτή έχει τρεις πόλεις. Σκίαθος, αυτή με δύο πόλεις και λιμάνι. Επιστρέφω μετά από αυτά στην στεριά, απ' όπου έκανα την παράκαμψη.

ΒΟΙΩΤΟΙ.Μετά την Αθήνα είναι ο λαός των Βοιωτών.Φτάνουν και αυτοί έως αυτήν την πλευρά της θάλασσας.Πρωτο στη χώρα τους το ιερό στο Δήλιο, το ιερό στην Αυλίδα,ο Εύριπος, οχύρωμα,η Ανθηδών, οχύρωμα,οι Θήβες, οι Θεσπιές και ο Ορχομενός στο εσωτερικό.Υπάρχουν και άλλες πόλεις.Από το Δήλιο ,έως τα σύνορα με τους Λοκρούς,στάδια διακόσια πενήντα.

ΛΟΚΡΟΙ.Μετά τους Βοιωτούς, ο λαός των Λοκρών.Έχουν τις εξής πόλεις απέναντι από την Εύβοια: Λάρυμνα, Κύνος, Οπούς,Αλόπη.Υπάρχουν και άλλες πολλές πόλεις των Λοκρών.Ο παράπλους της χώρας τους,στάδια διακόσια.

ΦΩΚΕΙΣ. Μετά τους Λοκρούς είναι οι Φωκείς.Εκτείνονται και αυτοί έως τούτη τη θάλασσα.Έχουν τις εξής πόλεις: Θρόνιο, Κνημίδα, Ελάτεια,Πανοπέα. Έχουν και άλλες πόλεις ,στο εσωτερικό.Ο παράπλους της χώρας των Φωκέων, διακόσια στάδια.

ΜΗΛΙΕΙΣ.Μετά τους Φωκείς είναι οι Μηλιείς και ο κόλπος Μηλιεύς. (Σε αυτόν τον κόλπο κατοικούν οι λεγόμενοι Λιμοδωριείς,στον Ερινεό, στο Βοίον, στο Κυτίνιο).Εδώ είναι οι Θερμοπύλες,η Τραχίς,η Οίτη, η Ηράκλεια ,ο ποταμός Σπερχειός.

ΜΑΛΙΕΙΣ.Μετά τους Μηλιείς,ο λαός των [Μαλιέων].Πρώτη πόλη των Μαλιέων η Λάμια,και τελευταία ο Εχίνος.Υπάρχουν και άλλες πόλεις των Μαλιέων,εως εκεί όπου καταλήγει ο κόλπος.Με την χώρα των Μαλιέων συνορεύουν στο εσωτερικό,από επάνω, οι Αινιάνες.Από την περιοχή τους ρέει ο ποταμός Σπερχειός.

ΑΧΑΙΟΙ.Έξω από τον Μαλιαίο κόλπο είναι ο λαός των Φθιωτών Αχαιών.Κατοικούν και στον Παγασητικό κόλπο,στα αριστερά αυτού που εισπλέει σ' αυτόν,έως το μισό ύψος του κόλπου.Οι εξής είναι πόλεις των Αχαιών: Αντρώνες,Λάρισσα,Μελιταία,Δημήτριον, Θήβες.Υπάρχουν και άλλες πόλεις των Αχαιών στα μεσόγεια.

ΘΕΤΤΑΛΙΑ.Μετά τους Αχαιούς, η Θεσσαλία κατεβαίνει ως την θάλασσα,από τα μεσόγεια,σε στενό μέτωπο στον Παγασητικό κόλπο μήκους τριάντα σταδίων.Οι παραθαλάσσιες πόλεις της Θεσσαλίας είναι το Αμφαναίον και οι Παγασές.Στο εσωτερικό,οι Φερές, η Λάρισσα, η Φάρσαλος,το Κίερον,το Πελινναίον,η Σκοτούσα,η Κραννώνα.Υπάρχουν και άλλες πόλεις της Θεσσαλίας στο εσωτερικό.Η Θεσσαλία απλώνεται στο εσωτερικό ως πάνω στους Αινιάνες, στους Δόλοπες, στους Μαλιείς,στους Αχαιούς και στους Μάγνητες,έως τα Τέμπη.Το μήκος του Παγασητικού κόλπου,από την έξοδό του έως τον μυχό του που είναι στις Παγασές,καλύπτεται με ένα θαλασσινό ταξίδι [από το πρωί έως] το μεσημεριανό γεύμα.Η είσοδός του έχει πλάτος πέντε στάδια.Μέσα στον Παγασητικό ,υπάρχει νησί η Κινύνηθος,με πόλη.

ΜΑΓΝΗΤΕΣ. Ο λαός των Μαγνήτων κατοικεί κοντά στην θάλασσα και πόλεις τους είναι οι εξής: Ιωλκός,Μεθώνη, Κορακαί,Σπάλαυθρα,Ολιζών, Ίσαι το λιμάνι.Έξω από τον Παγασητικό κόλπο,η Μελίβοια, ο Ριζούς,οι Ευρυμενές,οι Μύρες.Στο εσωτερικό κατοικούν οι Περραιβοί, που είναι Έλληνες.Έως εδώ ,αρχίζοντας από την Αμβρακία, είναι συνεχώς ελληνική περιοχή.Το ίδιο ισχύει και για την θάλασσα, που είναι επίσης ελληνική.

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ.Από τον Ποταμό Πηνειό και μετά, είναι ο λαός των Μακεδόνων και ο Θερμαίος κόλπος.Πρώτη πόλη της Μακεδονίας, το Ηράκλειο.Μετά Δίον, Πύδνα,ελληνική πόλη,Μεθώνη, ελληνική πόλη και ο ποταμός Αλιάκμονας,η πόλη Άλωρος και ο ποταμός Λυδίας,η πόλη Πέλλα,με ανάκτορα σε αυτήν και μέσω του Λυδία ανάπλους έως αυτήν, ο ποταμός Άξιος, ο ποταμός Εχέδωρος,η πόλη Θέρμη, η Αίνεια,ελληνική,η χερσόνησος Παλλήνη που εκτείνεται σε μεγάλο μήκος στο πέλαγος και οι εξής ελληνικές πόλεις στην Παλλήνη: Ποτίδαια, πάνω στον ισθμό που τον φράζει,Μένδη,Άφυτις,Θραμβής,Σκιώνη,και Καναστραίο, το ιερό ακρωτήριο της Παλλήνης.Έξω από τον ισθμό βρίσκονται οι εξής πόλεις: Όλυνθος, ελληνική,Μηκύβερνα ελληνική,Σερμυλία ελληνική και ο Σερμυλικός κόλπος,Τορώνη, ελληνική, με λιμάνι,Δίον ελληνική,Θυσσός ελληνική,Κλεωναί ελληνική,το όρος Αθως,Ακρόθωοι ελληνική,Χαραδρούς ελληνική,Ολόφυξος ελληνική,Άκανθος ελληνική,Άλαπτα ελληνική,Αρέθουσα ελληνική,η λίμνη Βολβή, Απολλωνία Ελληνική. Υπάρχουν και άλλες πολλές πόλεις της Μακεδονίας στο εσωτερικό.Είναι περιοχή με πολλούς κόλπους. Ο παράπλους γύρω από τους κόλπους διαρκεί δύο ημέρες.Μετά την Μακεδονία είναι ο ποταμός Στρυμόνας.Αυτός είναι το σύνορο Μακεδονίας και Θράκης.

ΘΡΑΚΗ. Η Θράκη εκτείνεται από τον ποταμό Στρυμόνα έως τον ποταμό Ίστρο στον Εύξεινο πόντο.Στην Θράκη υπάρχουν οι εξής ελληνικές πόλεις: Αμφίπολη,Φάγρης,Γαληψός,Οισύμη και άλλοι εμπορικοί σταθμοί των Θασίων. Κοντά βρίσκεται το νησί της Θάσου,με την πόλη και δύο λιμάνια.Από αυτά, το ένα είναι κλειστό.Επιστρέφω στην στεριά, απ' όπου έκανα την παράκαμψη.Νεάπολη, κοντά της Δάτο, ελληνική πόλη που ίδρυσε ο Αθηναίος Καλλίστρατος, ποταμός Νέστος,η πόλη των Αβδήρων, ο ποταμός Κούδητος,και οι πόλεις Δίκαια και Μαρώνεια.Στην περιοχή αυτή,το νησί της Σαμοθράκης με λιμάνι.Στην ίδια περιοχή εμπορικοί σταθμοί στην στεριά: Δρύς, Ζώνη, ο ποταμός Έβρος και στην όχθη του ο Δουρίσκος, οχύρωμα,η πόλη Αίνος με λιμάνι,οχύρωμα των Αινίων στη Θράκη, ο κόλπος Μέλας,ο ποταμός Μέλας,ο εμπορικός σταθμός Δερίς,ο εμπορικός σταθμός των Καρδιανών Κώβρυς και άλλος σταθμός ο Κύπασις.Στον Μέλανα κόλπο βρίσκεται το νησί της Ίμβρου με πόλη, και η Λήμνος, με πόλη και λιμάνι.Επιστρέφω στην στεριά, απ' όπου έκανα την παράκαμψη.Μετά τον Μέλανα κόλπο είναι η θρακική Χερρόνησος, με τις εξής πόλεις σ'αυτήν: Καρδία, Ίδη, Παιών, Αλωπεκόννησος, Άραπλος, Ελαιούς, Μάδυτος,Σηστός, πάνω στην έξοδο της Προποντίδας που έχει πλάτος [επτά] στάδια.Στην μέσα ακτή, μετά τον Αιγός ποταμό η Κρήσσα, η Κριθώτη, η Πακτύη. Εδώ τελειώνει η Χερρόνησος.Από την Πακτύη στην Καρδία,από

θάλασσα σε θάλασσα, η απόσταση είναι σαράντα στάδια με τα πόδια, μέσα από τον αυχένα που έχει μιά πόλη στο μέσον του, με το όνομα Αγορά. Το μήκος της Χερρονήσου από την Πακτύη στον Ελαιούντα (αυτή είναι η μέγιστη απόσταση) είναι τετρακόσια στάδια. Μετά την Χερρόνησο έχει μιά σειρά από θρακικά οχυρώματα, τα εξής: πρώτα η Λευκή ακτή, η Τειρίστασις, η Ηράκλεια, ο Γάνος, οι Γανίες, το Νέο Τείχος, η Πέρινθος, πόλη και λιμάνι, το Δαμινό Τείχος, η πόλη Σηλύμβρια με λιμάνι. Από εδώ έως την έξοδο προς τον Πόντο είναι πεντακόσια στάδια. Η περιοχή του Βοσπόρου έως ότου φτάσεις στο Ιερό, λέγεται Ανάπλους. Το πλάτος της εισόδου του Πόντου στην περιοχή του Ιερού, είναι επτά στάδια. Στον Πόντο, υπάρχουν οι εξής ελληνικές πόλεις στην Θράκη: Απολλωνία, Μεσημβρία, Οδησόπολη, Κάλλατις και ο ποταμός Ίστρος. Ο Παράπλους της Θράκης διαρκεί δύο ημέρες και δύο νύχτες από τον Στρυμόνα στην Σηστό, από την Σηστό στην έξοδο προς τον Πόντο άλλες δυο ημέρες και δύο νύχτες, κι από την έξοδο έως τον ποταμό Ίστρο, τρεις ημέρες και τρεις νύχτες. Ολόκληρος ο περίπλους της Θράκης από τον ποταμό Στρυμόνα έως τον ποταμό Ίστρο, διαρκεί οκτώ ημέρες και οκτώ νύχτες.

ΣΚΥΘΙΑ. ΤΑΥΡΟΙ. Μετά την Θράκη κατοικεί ο λαός των Σκυθών και στα μέρη τους οι ελληνικές πόλεις είναι οι εξής: ποταμός Τύρις, η πόλη Νικώνιο, η πόλη Οφιούσα. Στην χώρα των Σκυθών κατοικεί ο λαός των Ταύρων, σε μιά χερσόνησο της ηπείρου, που βγαίνει στην ανοιχτή θάλασσα. Στην Ταυρική χώρα, κατοικούν οι εξής Έλληνες: στον εμπορικό σταθμό της Χερρονήσου, στο Κριού Μέτωπο, που είναι ένα ακρωτήριο της Ταυρικής. Μετά, κατοικούν πάλι Σκύθες, ενώ ακολουθούν οι εξής ελληνικές πόλεις: Θεοδοσία, Κύτσια και Νυμφαία, Παντικάπαιο, Μυρμήκειο. Το θαλασσινό ταξίδι κατευθείαν από τον Ίστρο στο Κριού Μέτωπο, διαρκεί τρεις ημέρες και τρεις νύχτες, ενώ ο δρόμος από την στεριά είναι διπλάσιος, επειδή κάνει τον γύρο του κόλπου. Σ' αυτόν βρίσκεται ένα νησί και μάλιστα έρημο, που λέγεται Λευκή, αφιερωμένο στον Αχιλλέα. Από το Κριού Μέτωπο στο Παντικάπαιο ο παράπλους διαρκεί μιά ημέρα και μιά νύχτα ενώ από το Παντικάπαιο στην έξοδο της Μαιώτιδας η απόσταση είναι είκοσι στάδια. Για την Μαιώτιδα λίμνη λέγεται ότι είναι μιση σε έκταση από τον Πόντο. Στην Μαιώτιδα, εισπλέοντας, στην αριστερή όχθη κατοικούν Σκύθες. Απλώνονται από την έξω θάλασσα, πάνω από την Ταυρική, έως την Μαιώτιδα.

ΣΥΡΜΑΤΑΙ. [Μετά τους Σκύθες είναι οι Συρμάτες] και ο ποταμός Τάναϊς, που χωρίζει την Ασία από την Ευρώπη.

Ο ΠΑΡΑΠΛΟΥΣ ΟΛΗΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ. Από τις Ηράκλειες Στήλες που βρίσκονται στην Ευρώπη, ταξιδεύοντας παράκτια και ακολουθώντας όλους τους κόλπους, αν λογαριάσεις όσες νύχτες αναφέρονται στον αριθμό των ημερών και όπου είναι κατεγεγραμμένες οι αποστάσεις σε στάδια, υπολογίζοντας πεντακόσια στάδια για κάθε ημέρα, το σύνολο του παράπλου της Ευρώπης με το ήμισυ μέρος του Πόντου ίσο με την Μαιώτιδα λίμνη, διαρκεί

εκατόν πενήντα τρεις ημέρες.Οι μεγαλύτεροι ποταμοί της Ευρώπης είναι ο Τάναϊς,ο Ίστρος, ο Ροδανός.

(ΑΣΙΑ)

ΑΣΙΑ. ΣΑΥΡΟΜΑΤΑΙ.Η Ασία αρχίζει από τον Τάναϊ,και ο πρώτος λαός της είναι οι Σαυρομάτες του Πόντου. Οι Σαυρομάτες είναι λαός που κυβερνούν οι γυναίκες.

ΜΑΙΩΤΕΣ. Μετά τους γυναικοκρατούμενους, είναι οι Μαιώτες.

ΣΙΝΔΟΙ. Μετά τους Μαιώτες, ο λαός των Σίνδων.Αυτοί φτάνουν και πέρα από την λίμνη.Εδώ υπάρχουν οι εξής ελληνικές πόλεις: Φαναγόρου πόλη, Κήποι, Σινδικός Λιμήν, Πάτους.

ΚΕΡΚΕΤΑΙ. Μετά τον Σινδικό λιμένα,ο λαός των Κερκετών.

[ΤΟΡΕΤΑΙ.Μετά τους Κερκέτες, ο λαός των Τορικών] και ελληνική πόλη, ο Τορικός, με λιμάνι.

ΑΧΑΙΟΙ. Μετά τους Τορέτες, λαός οι Αχαιοί.

ΗΝΙΟΧΟΙ.Μετά τους Αχαιούς,λαός οι Ηνίοχοι.

[ΚΟΡΑΞΟΙ.Μετά τους Ηνιόχους, λαός οι Κοραξοί]

ΚΩΛΙΚΟΙ. Μετά τους Κοραξούς, ο λαός της Κωλικής.

ΜΕΛΑΓΧΛΑΙΝΟΙ.Μετά την Κωλική,ο λαός των Μελαγχλαίνων. Στην χώρα τους, ο ποταμός Μετάσωρις και ο ποταμός Αιγίπιος.

ΓΕΛΩΝΕΣ. Μετά τους Μελάγχλαινες, οι Γέλωνες.

ΚΟΛΧΟΙ. Μετά από αυτούς, ο λαός των Κόλχων,η πόλη Διοσκουρίς,ο Γυηνός, ελληνική πόλη, ο ποταμός Γυηνός και ο ποταμός Χερόβιος, ο ποταμός Χόρσος, ο ποταμός Άριος, ο ποταμός Φάσις, και η ελληνική πόλη Φάσις, και ανάπλους στον ποταμό εκατόν ογδόντα σταδίων, που καταλήγει σε μεγάλη πόλη βαρβάρων, από όπου καταγόταν η Μήδεια.Εδώ είναι ο ποταμός Ρίς, ο ποταμός Ίσις, ο ποταμός Ληστών,ο ποταμός Άψαρις.

ΒΥΖΗΡΕΣ. Μετά τους Κόλχους ο λαός των Βυζήρων, ο ποταμός Δαραανών και ο ποταμός Αρίων.

ΕΚΕΧΕΙΡΙΕΙΣ. Μετά τους Βύζηρες, ο λαός των Εκεχειριέων, ο ποταμός Πορδανίς, ο ποταμός Αραβίς, η πόλη Λίμνη,και η ελληνική πόλη Ωδείνιος.

ΒΕΧΕΙΡΙΚΗ.Μετά τους Εκεχειριείς,ο λαός των Βεχείρων, το Βεχειρικό λιμάνι,η ελληνική πόλη Βεχειριάς.

ΜΑΚΡΟΚΕΦΑΛΟΙ.Μετά τους Βέχειρες,ο λαός των Μακροκεφάλων, το λιμάνι των Ψωρών,η Τραπεζούς, ελληνική πόλη.

ΜΟΣΣΥΝΟΙΚΟΙ. Μετά τους Μακροκεφάλους,ο λαός των Μοσσυνοίκων, το λιμάνι του Ζεφυρίου,η ελληνική πόλη Χοιράδες, το νησί του Άρη. Αυτοί είναι ορεσίβιοι.

ΤΙΒΑΡΗΝΟΙ.Μετά τους Μοσσύνους, είναι ο λαός των Τιβαρηνών.

ΧΑΛΥΒΕΣ.Μετά τους Τιβερηνούς, είναι ο λαός των Χαλύβων,ο Γενήτης, ένα κλειστό λιμάνι,η ελληνική πόλη Σταμένεια και η Ιασονία οχυρή ελληνική ακρόπολη.

ΑΣΣΥΡΙΑ.Μετά τους Χάλυβες είναι ο λαός της Ασσυρίας και ο ποταμός Θερμόδων,και ελληνική πόλη Θεμίσκυρα, Λύκαστος,που είναι ποτάμι και ελληνική πόλη (με το ίδιο όνομα) ο ποταμός Άλυσ, η ελληνική πόλη Κάρουσσα,η ελληνική πόλη Σινώπη,η ελληνική πόλη Κερασούς, ο ποταμός Οχέραινος,η ελληνική πόλη Αρμένη με λιμάνι,η ελληνική πόλη Τετράκις.

ΠΑΦΛΑΓΟΝΙΑ. Μετά την Ασσυρία είναι ο λαός της Παφλαγονίας. Υπάρχει εδώ το λιμάνι Στεφάνη, η ελληνική πόλη Κόλουσσα, η ελληνική πόλη Κίνωλις,η ελληνική πόλη Κάραμβις,η ελληνική πόλη Κύτωρις,η ελληνική πόλη Σησαμός, ο ποταμός Παρθένιος, η ελληνική πόλη Τίειον με λιμάνι,τα Ψύλλα και ο ποταμός Καλλίχορος.

ΜΑΡΙΑΝΔΥΝΟΙ. Μετά την Παφλαγονία, είναι ο λαός των Μαριανδυνών.Εδώ υπάρχει η ελληνική πόλη Ηράκλεια, ο ποταμός Λύκος, και άλλος ποταμός, ο Ύπιος.

ΒΙΘΥΝΟΙ.Μετά τους Μαριανδυνούς είναι ο λαός των Βιθυνών Θρακών, ο ποταμός Σαγάριος,άλλος ποταμός, ο Αρτάνης,το νησί η Θυνιάς(το κατοικούν Ηρακλεώτες) και ο ποταμός Ρήβας.Αμέσως μετά αρχίζει ο [Βός]πορος και το ιερό που προαναφέραμε στην είσοδο του Πόντου,και μετά, στην άλλη πλευρά η πόλη Χαλκηδών, έξω στην Θράκη, και μετά από αυτήν ο Ολβιανός κόλπος.Ο παράπλους από τους Μαριανδυνούς έως τον μυχό του Ολβιανού κόλπου(αυτή είναι η έκταση της Βιθυνικής Θράκης) διαρκεί τρεις ημέρες.Από την είσοδο στον Πόντο, έως την είσοδο προς την Μαιώτιδα,η απόσταση είναι παραπλήσια με την απόσταση του παράπλου της Ευρωπαϊκής ακτής προς την Ασία.

ΜΥΣΙΑ.Μετά την Θράκη, ο λαός των Μυσών.Βρίσκεται στα αριστερά του Ολβιανού κόλπου,καθώς βγαίνουμε προς τον Κιανό κόλπο, έως την Κίο.Η Μυσία είναι παραθαλάσσια χώρα.Έχει τις εξής ελληνικές πόλεις: Ολβία με

λιμάνι, Καλλίπολη και λιμάνι, ακρωτήριο του Κιανού κόλπου, και στα αριστερά, η πόλη Κίος και ο ποταμός Κίος. Ο παράπλους της Μυσίας έως την Κίο κρατάει μία ημέρα.

ΦΡΥΓΙΑ. Μετά την Μυσία είναι ο λαός των Φρυγών, και οι εξής ελληνικές πόλεις: Μύρλεια, Ρύνδακος ποταμός, στην εκβολή του η νήσος Βέσβικος, μετά η πόλη Πλακία, και η Κύζικος, που είναι χτισμένη στον λαιμό του ισθμού φράζοντάς τον, και στο εσωτερικό (του νησιού) η Αρτάκη. Κοντά, βρίσκεται και το νησί της Προκοννήσου, με πόλη, και άλλο νησί, η Ελαφόννησος, με καλά αγκυροβόλια. Την εκμεταλλεύονται οι Προκοννήσιοι. Στην στεριά πάλι, είναι η πόλη Πρίαπος, το Πάριον, η Λάμψακος, η Περκώτη, η Άβυδος. Εδώ είναι και η είσοδος στην Προποντίδα, απέναντι στην Σηστό.

ΤΡΩΑΣ. Από εδώ αρχίζει η Τρωάδα και υπάρχουν οι εξής ελληνικές πόλεις: η Δάρδανος, το Ροίτειον, το Ιλιον (απέχει εικοσιπέντε στάδια από την θάλασσα) που διαρρέεται από τον ποταμό Σκάμανδρο. Απέναντι βρίσκεται η νήσος Τένεδος με λιμάνι, από όπου κατάγεται ο Κλεόστρατος ο αστρονόμος. Και πίσω στην στεριά, η Σίγη, το Αχίλλειο, οι Κρατήρες Αχαιών, οι Κολωνές, η Λάρισσα, η Αμαξιτός και του ιερο του Απόλλωνα, όπου ιερούργουσε ο Χρύσης.

ΑΙΟΛΙΣ. Πέρα από εδώ η χώρα λέγεται Αιολία. Υπάρχουν οι εξής παραλιακές αιολικές πόλεις: [] Κεβρήν, Σκήψις, Νεάνδρεια, Πιτύεια. Η Φρυγία παραπλέεται από την Μυσία έως την Άντανδρο σε [].

ΛΕΣΒΟΣ. Απέναντι είναι η αιολική νήσος Λέσβος, που έχει τις εξής πέντε πόλεις: την Μήθυμνα, την Άντισσα, την Ερεσό, την Πύρρα, με λιμάνι, την Μιτυλήνη, που έχει δύο λιμάνια. Κοντά της είναι ένα νησί με πόλη, που λέγεται Πορδοσελήνη. Επιστρέφω στην στεριά, απ' όπου έκαναν την παράκαμψη για τα νησιά.

ΛΥΔΙΑ. Από την Άντανδρο και το κάτω μέρος της Αιολικής χώρας, τον παλιό καιρό η χώρα ανήκε στην Μυσία έως την Τευθρανία, ενώ σήμερα εδώ είναι Λυδία. Οι Μυσοί έφυγαν προς το εσωτερικό της ηπείρου. Τόσο σ' αυτήν την περιοχή, όσο και στην υπόλοιπη Λυδία, είναι οι εξής ελληνικές πόλεις: Αστυρα, όπου το ιερό [της Αρτέμιδας και] Αδραμύτιον. Η χώρα ανήκει στους Λεσβίους, και πάνω από αυτήν, στα μεσόγεια, η χώρα των Χίων και η πόλη του Αταρνέως. Κάτω από αυτά, στην θάλασσα, η Πιτάνη, λιμάνι και ο ποταμός Κάικος. Μετά την Πιτάνη, η Ελαία, το Γρύνειο, ο Αχαιών Λιμήν. Εδώ λέγεται ότι συγκεντρώθηκαν οι Αχαιοί για να αποφασίσουν αν θα εκστρατεύσουν ή θα αποχωρήσουν με τον Τήλεφο. Μετά η πόλη Μύρινα με λιμάνι, η πόλη Κύμη με λιμάνι (πάνω από την Κύμη, στα μεσόγεια, είναι η ελληνική πόλη των Αιγών), οι Λεύκες, με λιμάνια και η Σμύρνη, όπου γεννήθηκε ο Όμηρος, η Φώκαια με το λιμάνι της και ο Έρμος ποταμός, οι Κλαζομενές με λιμάνι, Ερυθρές και λιμάνι. Απέναντι σε αυτές τις ακτές είναι η Χίος με λιμάνι. Επιστρέφω στην

στεριά.Η πόλη Γέραι, με λιμάνι.Η πόλη Τέως, με λιμάνι.η Λέβεδος, στα μεσόγεια ο Κολοφών,το Νότιο με λιμάνι,το ιερό του Απόλλωνος Κλαρίου, ο ποταμός Κάυστρος,η Έφεσος με λιμάνι, το Μαραθήσιον και στην στεριά η ελληνική πόλη Μαγνησία, η Αναια, το Πανιώνιον,ο Ερασιστράτιος,ο Χαραδρούς, η Φώκαια,η Ακαδαμής,η Μυκάλη.Αυτά βρίσκονται στην χώρα των Σαμίων.Πρίν την Μυκάλη, είναι το νησί της Σάμου,με πόλη και κλειστό λιμάνι.Αυτό το νησί δεν είναι μικρότερο από την Χίο.Επιστρέφω στην στεριά, απ' όπου έκανα την παράκαμψη.Πάνω στην Μυκάλη είναι η πόλη Πριήνη, με δύο λιμάνια,το ένα κλειστό.Μετά, ο ποταμός Μαϊάνδρος.Η Μυσία και η Λυδία, από τα Άστυρα έως τον Μαϊάνδρο ποταμό,παραπλέονται σε δύο ημέρες και μία νύχτα.

ΚΑΡΙΑ. Μετά την Λυδία είναι ο λαός της Καρίας και οι εξής ελληνικές πόλεις:Πρώτα Ηράκλεια, μετά η Μίλητος, μετά η Μύνδος με λιμάνι, η Αλικαρνασσός με κλειστό λιμάνι, κι άλλο λιμάνι στο νησί και ένας ποταμός,το νησί Κάλυμνος, το νησί Καρύανδα με πόλη και λιμάνι (αυτοί είναι Κάρες)η νήσος Κως, πόλη και κλειστό λιμάνι. Απέναντι, ο Κεραμιακός κόλπος της Καρίας και η νήσος Νίσυρος με λιμάνι.Επιστρέφω πάλι στην Ήπειρο.Ένα ιερό ακρωτήριο, το Τριόπιο.Η ελληνική πολη Κνίδος και η ηπειρωτική χώρα των ροδίων, η καρική πόλη Κάυνος με κλειστό λιμάνι, το ακρωτήριο Κρυασσός.

[ΡΟΔΟΣ]Απέναντι η Ρόδος,νησί και πολη.Υπάρχουν στο νησί τρεις αρχαίες πόλεις,οι εξής: Ιάλυσος, Λίνδος,Κάμειρος.Απέναντι στην Ρόδο έχει κατοικημένα νησιά, την Χάλκεια,την Τήλο, την Κάσο και την Κάρπαθο,που έχει τρεις πόλεις.Ο παράπλους της Καρίας, από τον ποταμό Μαϊάνδρο έως τον Κρυασσό, που είναι ακρωτήριο της Καρίας, διαρκεί δύο ημέρες.Επιστρέφω στη στεριά, απ' όπου έκανα την παράκαμψη.

ΛΥΚΙΑ.Μετά την Καρία, ο λαός της Λυκίας.Οι πόλεις της Λυκίας είναι η Τελμησσός με λιμάνι, ο ποταμός Ξάνθος απ 'όπου υπάρχει ανάπλους προς την πόλη Ξάνθο,η πόλη Πάταρα που έχει λιμάνι,η πόλη Φελλός με λιμάνι.Απέναντι είναι το νησί Μεγίστη,που ανήκει στους Ροδίους.Η πόλη Λίμυρα στην οποία οδηγεί ανάπλους στον ποταμό.Μετά η πόλη Γαγαία, μετά οι Χελιδονίες,ακρωτήριο και δύο νησιά,το νησί η Διονυσιάδα,μετά ο Σιδηρούς, ακρωτήριο και λιμάνι.Πάνω από εδώ, βρίσκεται το ιερό του Ηφαίστου πάνω στο βουνό,και μεγάλη φωτιά βγαίνει από μόνη της μέσα από την γή που δεν σβήνει ποτέ.Αν τώρα πλεύσεις ψηλότερα στην θάλασσα,είναι η πόλη Φασηλός με λιμάνι(που είναι ένας κόλπος)η πόλη Ίδυρος, νήσος Λυρνάτεια,η Ολβία, η Μάγυδος και ο ποταμός Καταρράκτης,η πόλη Πέργη και το ιερό της Αρτέμιδος.Στην ευθεία, ο παράπλους της Λυκίας από [] διαρκεί μία ημέρα και μία νύχτα.Ο στεριανός δρόμος έχει διπλάσιο μήκος, επειδή η χώρα έχει κόλπους.

ΠΑΜΦΥΛΙΑ. Μετά την Λυκία είναι ο λαός της Παμφυλίας με τις εξής πόλεις: η πόλη Άσπενδος.Φτάνεις σε αυτήν αναπλέοντας τον ποταμό που είναι ο Ευρυμέδων.Μετά η πόλη Σύλλειον,άλλη Σίδη,αποικία των Κυμαίων, με λιμάνι.Ο

παράπλους της Παμφυλίας από την Πέργη, μισή ημέρα.Υπάρχουν και άλλες πόλεις της Παμφυλίας,τα Κίβυρα και μετά το Κορακήσιο.

ΚΙΛΙΚΙΑ.Μετά την Παμφυλία είναι ο λαός των Κιλικίων,και οι εξής πόλεις: Σελινούς, Χαραδρούς, πόλη και λιμάνι,Ανεμούριον, ακρωτήριο και πόλη,Νάγιδος, πόλη που έχει και ένα νησί.Προς την κατεύθυνση του λιμανιού του Σητού,το Ποσειδίο,το Σάλον,ο Μυούς, η πόλη Κελένδερικ με λιμάνι τον Αφροδίσιο και άλλο ένα λιμάνι,η ελληνική πόλη Όλμοι που απέχει [],η ερημη πόλη Σαρπηδών, ο ομώνυμος ποταμός, η ελληνική πόλη Σόλοι,η πόλη Ζεφύριον,ο ποταμός Πύραμος και η πόλη Μαλλός, που προσεγγίζεται μέσω του ποταμού,ο εμπορικός σταθμός Αδάνη , το λιμάνι των Φοινίκων Μυρίανδος, ο ποταμός Θάψακος.Ο παράπλους της Κιλικίας, από τα σύνορα με την Παμφυλία έως τον ποταμό Θάψακο,διαρκεί τρεις ημέρες και δύο νύχτες.Από την Σινώπη, που βρίσκεται στον Πόντο έως τους Σόλους της Κιλικίας, δρόμος πέντε ημερών ενώνει κατευθείαν θάλασσα με θάλασσα .

ΚΥΠΡΟΣ. Απέναντι στην Κιλικία είναι η νήσος Κύπρος και οι εξής πόλεις: Σαλαμίς, ελληνική που διαθέτει κλειστό χειμερινό λιμάνι,η Καρπάσεια, η Κερύνεια,η Λήπηθικ των Φοινίκων,οι Σόλοι(κι εδώ υπάρχει χειμερινό λιμάνι) ,το Μάριον, ελληνική πόλη,ο Αμαθούς(αυτοί είναι αυτόχθονες). Όλες αυτές οι πόλεις έχουν παρατημένα λιμάνια.Υπάρχουν και άλλες πόλεις στο εσωτερικό, κατοικημένες από βαρβάρους.Επιστρέφω στην στεριά, απ' ' οπου έκανα την παράκαμψη.

ΣΥΡΙΑ ΚΑΙ ΦΟΙΝΙΚΗ.Μετά την Κιλικία είναι ο λαός των Συρίων.Τα παραθαλάσσια μέρη της χώρας τα κατοικεί ο λαός των Φοινίκων,σε μία στενή λωρίδα ,με πλάτος μικρότερο ή ίσο προς σαράντα στάδια, και μάλιστα σε μερικά σημεία, το πλάτος δεν φτάνει μήτε τα οχτώ στάδια.Από τον ποταμό Θάψακο είναι η τρίπολη των Φοινίκων, δηλαδή η Αραδος, νησί και λιμάνι,τα ανάκτορα του Τύρου, περίπου οχτώ στάδια από τη στεριά και σε χερσόνησο ,άλλη πόλη με το όνομα Τρίπολη.Αυτή αποτελείται από την Άραδο, την Τύρο και την Σιδόνα.Είναι ταυτόχρονα τρεις ξεχωριστές πόλεις και μαζί οι τρεις ανεξάρτητοι οχυρωματικοί περίβολοι δημιουργούν ένα οχύρωμα.Μετά ένα βουνό, το Θεού Πρόσωπο,η Τριήρης, πόλη και λιμάνι,η Βηρυτός, πόλη και λιμάνι,η Βορινός, η πόλη των Πορφυρέων,η Σιδόνα, πόλη και κλειστό λιμάνι,η σιδωνική πόλη Ορνιθόπολις (από την πόλη των Λεόντων έως την πόλη των Ορνίθων []), η πόλη Σάραπτα των Τυρίων, άλλη μία πολη Τύρος που έχει λιμάνι μέσα στο τειχογύρισμά της. Αυτό το νησί φιλοξενεί τα ανάκτορα των Τυρίων, και απέχει τρία στάδια από τη θάλασσα.Μετά η πόλη Παλαίτυρος και ένα ποτάμι που την διαρρέει,και μία πόλη οι [Έκδιπποι], ένας ποταμός και η πόλη Άκη.Σε κάποια απόσταση μία πόλη των Τυρίων, Κάρμηλος] και ένα βουνό αφιερωμένο στον Δία.Η Αραδος, πόλη Σιδονίων...και ποταμός Τυρίων.Μία πόλη των Σιδονίων, η Δώρος.[Η πόλη Ιόππη] που εδώ άφησαν την Ανδρομέδα , καθώς λένε, ,έκθετη [στο κήτος.Ασκά]λων,πόλη και ανάκτορο Τυρίων.Εδώ [είναι το σύνορο της

Κοίλης] Συρίας. Η Κοίλη Συρία, παραπλέεται [από τον ποταμό Θάψακο έως] την Ασκάλωνα σε δύο χιλιάδες επτακόσια στάδια.

Α[ΡΑΒΙΑ. Μετά την Συρία είναι οι Άραβες], λαός εφίππων νομάδων [που εκτρέφουν κοπάδια από κάθε είδους] ζώα, πρόβατα, κατσίκια () και καμήλες. Αυτή είναι () είναι τα περισσότερα που () και στην Αίγυπτο () σε αυτήν κόλ[πος] () είναι από την () [ανοιχ]τή θάλ[ασσα] () [θάλα]σσα () και () [Ο παράπλους] () [της Α]ραβίας, αυτού του τμήματος, από τα σύνορα της Συρίας έως την εκβολή του [Νείλου που χύνεται] στο Πηλούσιο (αυτό είναι το σύνορο της Αραβίας) στάδια χίλια τριακόσια. () [Η Α]ραβία από την Αίγυπτο μέχρι τον Νείλο, από την οποία οι Αρα () Αιγύπτιοι. Οι Αιγύπτιοι πάντοτε πληρώνουν φόρο () στους Άραβες.

ΑΙΓΥΠΤΟΣ. [Μετά την Αραβία,] ο λαός [των Αιγυπτίων]. Έχει τις [εξής] πόλεις: [Πηλούσιον, πόλη και λιμάνι] και ανάκτορα. Εδώ, είναι η πρώτη εκβολή [του Νείλου, η Πηλουσιακή, σύνορο] με την Αραβία. [Δεύτερη εκβολή, η Τανική, όπου και πόλη βασιλική. Τρίτη εκβολή, στο] Μενδήσιο, όπου και πόλη. Τέταρτη εκβολή, η Φατινική, Πέμπτη η Σεβεννυτική και πόλη η Σεβέννυτος. Η λίμνη Βούτος, όπου και η πόλη με ανάκτορα. Έκτη εκβολή η Βολβιτική και βασιλική πόλη. Εβδομη [εκβολή η Κανωπική και η πολη Θώνις. Μετά μιά λίμνη] που λέγεται Μάρεια. Αυτή η λίμνη ήδη βρίσκεται στην Λιβύη () και εάν () βουλή () και η Πηλουσιακή εκβολή. Και πάλι χωρίζεται στη μέση. Η Σεβεννυτική εκβολή διαχωρίζεται προς τον Μενδήσιο και ο άλλος κλάδος χύνεται στη θάλασσα. Από το Μενδήσιο, ενώνεται με την Φατινική εκβολή. Από την Πηλουσιακή στην Τανική. Η Κανωπική εκβολή φτάνει έως την Σεβεννυτική λίμνη, ενώ η Βολβιτική εκβολή χύνεται έξω από την λίμνη. Το μεγαλύτερο μέρος της παραθαλάσσιας Αιγύπτου κατέχεται από λίμνες και έλη. Η Αίγυπτος έχει το σχήμα ενός πέλεκυ. Κοντά στην θάλασσα είναι πλατειά, στενεύει στο εσωτερικό και στην Μέμφιδα είναι το πιο στενό της σημείο. Ακόμη πιο βαθιά στο εσωτερικό, μετά την Μέμφιδα πλαταίνει και στο έσχατο τμήμα της είναι πάρα πολύ πλατειά. Η περιοχή της Αιγύπτου πάνω από την Μέμφιδα είναι μεγαλύτερη από την προς την θάλασσα. Η Κανωπική εκβολή, χωρίζει την Ασία από την Λιβύη. Ο παράπλους της Αιγύπτου, ξεκινώντας από την Πηλουσία εκβολή, είναι χίλια τριακόσια στάδια.

Ο παράπλους της Ασίας (είναι κυκλωτής) λογαριάζοντάς τον με τον ίδιο τρόπο όπως στην περίπτωση της Ευρώπης, κρατάει ογδόντα επτά ημέρες. Στην έξοδο της Κανωπικής εκβολής, είναι ένα έρημο νησί, που λέγεται Κάνωπος. Και υπάρχει εδώ μνημείο του Μενελάου, του κυβερνήτη από την Τροία που τον έλεγαν Κάνωπο και θάφτηκε εδώ. Οι Αιγύπτιοι και οι πλησιόχωροι διηγούνται ότι ο Πηλούσιος πήγε στο Κάσιο και ο Κάνωπος ήρθε σε αυτό το νησί, όπου το μνημείο του κυβερνήτη.

(ΛΙΒΥΗ)

ΛΙΒΥΗ. Η Λιβύη αρχίζει από την Κανωπική εκβολή του Νείλου.

ΑΔΥΡΜΑΧΙΔΕΣ. Οι Αδυρμαχίδες είναι λαός Λιβυκός. Από την Θώνιδα το ταξίδι προς το νησί του Φάρου, που έχει καλά αγκυροβόλια και δεν έχει νερό, είναι εκατόν πενήντα στάδια. Στον Φάρο υπάρχουν πολλά λιμάνια. Παίρνουν νερό από την λίμνη Μάρεια. Το νερό είναι πόσιμο. Η απόσταση από τον Φάρο στην λίμνη είναι μικρή. Υπάρχει επίσης μιά Χερσόνησος και ένα νησί και η απόσταση έως εδώ είναι διακόσια στάδια. Από την Χερσόνησο ξεκινά ο Πλίνθινος κόλπος. Το άνοιγμα του Πλινθίνου κόλπου έως την Λευκή Ακτή καλύπτεται με ταξίδι μιάς ημέρας και μιάς νύχτας. Η απόσταση έως τον μυχό του Πλινθίνου κόλπου είναι δυό φορές τόση. Ολόγυρα η περιοχή είναι κατοικημένη. Από την Λευκή Ακτή τώρα, προς τον Λαοδαμάντειο λιμάνι, ταξίδι μισής ημέρας. Από το Λαοδαμάντειο λιμάνι στο λιμάνι του Παραιτονίου, ταξίδι μισής ημέρας. Μετά, είναι η πόλη Άπις. Οι Αιγύπτιοι εξουσιάζουν έως εδώ την χώρα.

ΜΑΡΜΑΡΙΔΕΣ. Μετά τον Άπι, είναι οι Μαρμαρίδες, λαός Λιβυκός, έως τις Εσπερίδες. Από την Άπι έως τους Τυνδαρίους σκοπέλους, ταξίδι μιάς ημέρας. Από τους Τυνδαρίους σκοπέλους έως τους Πλύνους, ταξίδι μιάς ημέρας. Από τους Πλύνους στον Πέτραντα τον μεγάλο, ταξίδι μισής ημέρας. Από τον Πέτραντα στο Μενέλαο, ταξίδι μιάς ημέρας. Από το Μενέλαο στο Κυρθάνειο, ταξίδι μιάς ημέρας. Από το Κυρθάνειο, το λιμάνι του Αντίπτυγου, σε μισή ημέρα. Και από το Αντίπτυγο είναι ο μικρός Πέτραντας, ένα λιμάνι, σε μισή ημέρα. Από τον μικρό Πέτραντα έως τους Αχιλλίδες, ένα λιμάνι (αυτά είναι μέρη των Κυρηναίων) ταξίδι μιάς ημέρας. Ανάμεσα στον Πέτραντα και στην Χερσόνησο, είναι τα νησιά Αηδονία και Πλατεία. Υπάρχουν σ' αυτά, αγκυροβόλια. Από εδώ αρχίζει να φύεται το σίλφιο, απλώνεται από την Χερσόνησο προς το εσωτερικό έως τις Εσπερίδες, μέσα στην χερσαία ζώνη, σε ένα μήκος περίπου χιλίων πεντακοσίων σταδίων. Μετά, η Αφροδισιάδα, νησί με αγκυροβόλιο και Ναύσταθμος, λιμάνι. Το ταξίδι από την Χερσόνησο μιά μέρα, ενώ από τον Ναύσταθμο στο λιμάνι της Κυρήνης, εκατό στάδια, ενώ από το λιμάνι της Κυρήνης στην Κυρήνη, ογδόντα. Η Κυρήνη βρίσκεται στο εσωτερικό της χώρας. Κι αυτά είναι λιμάνια για κάθε δουλειά. Υπάρχουν ακόμη καταφύγια σε νησάκια και αγκυροβόλια και πολλές παραλίες στην περιοχή. Από το λιμάνι της Κυρήνης, έως το λιμάνι που βρίσκεται στα μέρη της Βάρκης, πεντακόσια στάδια. Η πόλη των Βαρκαίων απέχει από την θάλασσα εκατό στάδια. Από το λιμάνι της Βάρκης έως τις Εσπερίδες, εξακόσια είκοσι στάδια. Από την Κυρήνη και μετά, υπάρχουν λιμάνια και τοποθεσίες κατοικημένες χωριστά, έως τις Εσπερίδες, με την εξής σειρά: ο κόλπος Φυκούς. Από εδώ, ψηλότερα, βρίσκεται ο κήπος των Εσπερίδων. Είναι τόπος βαθύς, δεκαοχτώ οργιές, κυκλοτερής και απότομος, χωρίς να έχει πουθενά πρόσβαση στην υπόλοιπη στεριά. Παντού έχει διάμετρο όχι μικρότερη από δύο στάδια. Σκιάζεται από δέντρα που είναι μπλεγμένα μεταξύ τους, στην μεγαλύτερη δυνατή πυκνότητα. Τα δέντρα και τα φυτά είναι λωτοί, κάθε είδους μηλιές, ροδιές, αχλαδιές, βατομουριές, συκαμινίες, αμπέλια, μυρσίνες, δάφνες, κισσοί, ελαιόδεντρα,

αγριελιές,αμυγδαλιές, καρυδιές.Ανάμεσα στους τόπους που δεν αναφέρθηκαν, μετά τους κήπους,είναι η Άμπελος, η Άπιος,αλλάζοντας για τριάντα στάδια,η Χερρόνησος,πάρα πολλοί κήποι,η Ζηνεργίς, τα Ταύχειρα,η κώμη Καυκαλού,η πόλη και το λιμάνι των Εσπερίδων,και ο ποταμός Εκκειός που την διαρρέει.Έτσι, τα μέρη από τις χερσονήσους των Αντίδων κι έως τις Εσπερίδες,άλλα ανήκουν στους Κυρηναίους κι άλλα στους Βαρκαίους.

ΝΑΣΑΜΩΝΕΣ ΚΑΙ ΜΑΚΕΣ.Από τις Εσπερίδες ξεκινά μεγάλος κόλπος που λέγεται Σύρτις,με μήκος που θα έλεγα ότι πλησιάζει πολύ τα πέντε χιλιάδες στάδια.Στην Σύρτι, το πλάτος από τις Εσπερίδες έως την Νέα πόλη που βρίσκεται αντίπερα, το ταξίδι διαρκεί τρεις ημέρες και τρεις νύχτες.Γύρω κατοικεί ο Λιβυκός λαός των Νασαμώνων,έως τον βαθύτερο μυχό του κόλπου προς τα αριστερά.Μετά από αυτούς κατοικούν,από τον μυχό έως την έξοδο της Σύρτιδας,άλλος Λιβυκός λαός, οι Μάκες. Μπαίνουντας στην Σύρτι από τις Εσπερίδες, πρώτα είναι οι Ηράκλειες θίνες.Ακολουθούν το Δρέπανο,τρία νησιά ,τα Πόντια και άλλα, που λέγονται Λευκά.Στο πίο εσωτερικό σημείο της Σύρτιδας, στον μυχό,οι Βωμοί του Φιλαίνου, ένα λιμάνι και ο Άμμωνος Αλούς της Σύρτιδας. Εδώ, οι Μάκες που κατοικούν την Σύρτι,ξεχειμωνιάζουν δίπλα στη θάλασσα μαντρώνοντας τα ζωντανά τους, ενώ το καλοκαίρι που λείπει το νερό,κατευθύνουν τα κοπάδια τους προς το εσωτερικό και φεύγουν μαζί τους.Μετά την Σύρτι, έξω από αυτήν,είναι μία εξαιρετική τοποθεσία με μία πόλη,με το όνομα Κίνυψ.Είναι έρημη.Από την Νέα πόλη, η απόσταση από την Σύρτι είναι ογδόντα στάδια και προς τις δύο κατευθύνσεις,και παρακάτω είναι ένας ποταμός, ο Κίνυψ, και ένα νησί βρίσκεται στον ποταμό.Το βάθος της Σύρτιδας εσωτερικά, από τις Εσπερίδες έως τους βωμούς του Φιλαίνου , στον μυχό του κόλπου είναι μία απόσταση που καλύπτεται σε τρεις ημέρες και νύχτες,ενώ το πλάτος του, από τον Κίνυφα ποταμό προς τα Λευκά νησιά,ταξίδι τεσσάρων ημερών και τεσσάρων νυχτών.

ΛΩΤΟΦΑΓΟΙ.Τα μέρη έξω από την Σύρτιδα τα κατοικεί ο Λιβυκός λαός των λωτοφάγων,έως την είσοδο της άλλης Σύρτιδας.Αυτοί οι άνθρωποι τρώνε και πίνουν σκευάσματα από λωτό.Μετά την Νέα πόλη ,σε χώρα καρχηδονιακή,η πόλη Γράφαρα.Από την Νέα πόλη, ταξίδι μιάς ημέρας.Μετά τα Γράφαρα,η πόλη και το λιμάνι Αβρότονο, μετά από ταξίδι μιάς ημέρας.Μετά το Αβρότονο,ταξίδι μιάς ημέρας προς τις Ταριχείες, πόλη και λιμάνι.Απέναντι από τις Ταριχείες, μετά τους Λωτοφάγους είναι ένα νησί που λέγεται Βραχείων, με μήκος τριακόσια στάδια και πλάτος κάπως λιγότερο.Απέχει από την στεριά κάπου τρία στάδια.Μέσα στο νησί υπάρχει λωτός που τον τρώνε και άλλος λωτός,απ όπου φτιάχνουν κρασί και πίνουν.Ο καρπός του λωτού είναι μικρός σαν τη φράουλα.Βράζουν και πολύ λάδι από τις αγριελιές.Μετά από το νησί, η πόλη Έπιχος.Από το νησί στην Έπιχο,ταξίδι μισής ημέρας.Από τις Εσχίδες [προς την Μακομάδα ή στην Νέα πόλη] ταξίδι μιάς ημέρας.Μπροστά ,βρίσκεται ένα νησί, έρημο.Ακολουθεί η Κερκινίτις, πόλη και λίμνη,και μετά η Θάψος.Έως την Θάψο(από την Κερκινίτιδα) ταξίδι μιάμισης μέρας.Απο την Θάψο [έως και την

Λέπτιδα] την μικρή και τον Αδρυμητό, ανοίγεται εσωτερικά ένα μεγάλος κόλπος, όπου βρίσκεται η Μικρή Σύρτις, που λέγεται Κερκινίτις, πολύ πιό επικίνδυνη και κακοτάξιδη από την άλλη Σύρτιδα, με περίμετρο δύο [χιλιάδες] στάδια. Σε αυτήν την Σύρτι βρίσκεται η νήσος Τριτωνίς και ο ποταμός Τρίτων, και εδώ βρίσκεται το ιερό της Αθηνάς Τριτωνίδας. Η λίμνη έχει στενή είσοδο και μέσα από την είσοδο προβάλλει το νησί, οπότε, στην άμπωτη, καμιά φορά φαίνεται πως δεν υπάρχει πλωτή είσοδος προς αυτήν. Η λίμνη πάντως είναι μεγάλη, με περίμετρο κάπου χίλια στάδια. Την κατοικούν ολόγυρα μόνον Λίβυες και υπάρχει μιά πόλη πιό πέρα, προς την δύση του ήλιου. Λέγεται πως όλοι αυτοί οι Λίβυες είναι ξανθοί, λιτοδίαιτοι και πανέμορφοι. Η χώρα αυτή είναι εξαιρετική και πάρα πολύ εύφορη, τα ζωντανά τους είναι πολύ μεγάλα και σε μεγάλους αριθμούς. Και οι ίδιοι, [εκτός από όμορφοι] είναι και πολύ πλούσιοι. Μετά από αυτήν την Σύρτι είναι η Νέα πόλη. Από τον Αδρυμητό στην Νέα Πόλη, ταξίδι μιάς ημέρας. Μετά την Νέα πόλη, η Ερμαία, ακρωτήριο και πόλη, ταξίδι μιάμισης ημέρας. Κι από την Νέα πόλη προς τον Ισθμό, είναι πεζοπορία εκατόν ογδόντα σταδίων έως την άλλη θάλασσα, της Καρχηδόνας. Υπάρχει μιά χερσόνησος ανάμεσα, με τον ισθμό της. Η ακτή από τον ποταμό έως την Καρχηδόνα, παραπλέεται σε μισή ημέρα. Η περιοχή (της πόλης) των Καρχηδονίων βρίσκεται μέσα σε κόλπο.

ΚΑΡΧΗΔΟΝΑ. Μετά τον ισθμό, είναι η Καρχηδόνα, πόλη και λιμάνι των Φοινίκων. Από την Ερμαία, μισής ημέρας ταξίδι προς Καρχηδόνα. Υπάρχουν νησιά κοντά στο Ερμαίο ακρωτήριο, η Ποντία και η Κόσυρος. Από την Ερμαία στην Κόσυρο, ταξίδι μιάς ημέρας. Από το Ερμαίο ακρωτήριο [σε μικρή απόσταση απ' αυτό] και προς την ανατολή, είναι τρία μικρά νησιά, κατοικημένα από Καρχηδονίους: η Μελίτη, με πόλη και λιμάνι, η Γαύλος, με πόλη, η Λαμπάς. Σ' αυτήν υπάρχουν δύο ή τρεις πύργοι. Από την Κόσυρο έως το ακρωτήριο Λιλύβαιο της Σικελίας, ταξίδι μιάς ημέρας. Μετά την Καρχηδόνα, η πόλη Ιτύκη με λιμάνι. Από την Καρχηδόνα στην Ιτύκη, ταξίδι μιάς ημέρας. Από την Ιτύκη, η Ίππου Άκρα [ή] πόλη Ιππώνα, και μιά λίμνη που υπάρχει σ' αυτήν, νησιά στη λίμνη, και στη λίμνη πόλεις (πάνω στα νησιά) οι εξής: Ψέγας, πόλη και απέναντί της πολλά νησιά Ναξιακά. Πιθηκούσες, με λιμάνι. Απέναντί τους, νησί και πόλη πάνω το νησί, η Εύβοια. Θάψα, λιμάνι και πόλη. Καύκακις, πόλη και λιμάνι. Σίδα, πόλη. Ιουλίου, ακρωτήριο, πόλη και λιμάνι. Έβδομος, πόλη και λιμάνι. Το νησί Ακίον, με πόλη και λιμάνι μπροστά. Νήσος Ψαμαθός, με πόλη και λιμάνι, και ο κόλπος. Μέσα στον κόλπο, το νησί Βαρτάς με λιμάνι, η πόλη Χάλκα πάνω στον ποταμό, η πόλη Αρύλων, η πόλη Μής, με λιμάνι, η πόλη Σίγη στον ποταμό, και μπροστά στον ποταμό η νήσος Άκρα, μεγάλη πόλη με λιμάνι, η πόλη Άκρος και κόλπος μπροστά της, ένα έρημο νησί που λέγεται Δρίναυπα, η Στήλη του Ηρακλέους της Λιβύης, το Αβιλυκό ακρωτήριο και ομώνυμη πόλη στο ποτάμι και απέναντί του είναι τα Γάδειρα. Από την Καρχηδόνα έως τις Ηράκλειες Στήλες, με τις καλύτερες συνθήκες ναυσιπλοΐας, ο παράπλους διαρκεί επτά ημέρες και επτά νύχτες.

ΓΑΔΕΙΡΑ.Αυτά είναι νησιά που βρίσκονται πιο κοντά στην Ευρώπη.Στην μία υπάρχει μία πόλη.Κοντά τους οι Ηράκλειες Στήλες , η μία της Λιβύης χαμηλή, η άλλη στην Ευρώπη υψηλή.Βρίσκονται σε ακρωτήρια,η μία απέναντι από την άλλη.Απέχουν μεταξύ τους ταξίδι μιάς ημέρας.

Ο Παράπλους της Λιβύης από την Κανωπική εκβολή έως τις Ηράκλειες στήλες,λογαριάζοντας με τον ίδιο τρόπο που εφαρμόσαμε στην Ευρώπη και στην Ασία,η ακτοπλοία διαρκεί εβδομήντα τέσσερις ημέρες.Οσοι οικισμοί ή εμπορικοί σταθμοί έχουν καταγραφεί στην Λιβύη, από την Σύρτι της περιοχής των Εσπερίδων έως τις Ηράκλειες Στήλες της Λιβυκής πλευράς,όλοι ανήκουν στους Καρχηδόνιους.

[ΕΞΩ ΑΠΟ ΤΙΣ ΗΡΑΚΛΕΙΕΣ ΣΤΗΛΕΣ]Πλέοντας έξω από τις Ηράκλειες Στήλες,έχοντας την Λιβύη στα αριστερά,υπάρχει μεγάλος κόλπος έως το ακρωτήριο Ερμαίο.Υπάρχει και εδώ Ερμαίο.Στα μέσα του κόλπου βρίσκεται η χώρα και η πόλη των Ποντίων.Κοντά στην πόλη, υπάρχει μεγάλη λίμνη και μέσα στην λίμνη βρίσκονται πολλά νησιά.Στις όχθες της λίμνης φυτρώνει καλάμι, κύπειρο,σπάρτα και βούρλα .Στο μέρος αυτό υπάρχουν και τα πουλιά Μελεαγρίδες,πουθενά αλλού δεν τα συναντάς, εκτός αν προέρχονται από εδώ.Το όνομα της Λιμνης είναι Κηφησιάς, του κόλπου,Κώτης.Βρίσκεται μεταξύ Ηρακλειών Στηλών και του ακρωτηρίου Ερμαία.Από το ακρωτήριο Ερμαία ξεκινούν ύφαλοι,που εκτείνονται έως την Ευρώπη,που δεν εξέχουν από την θάλασσα.Σε μερικά σημεία μόνον κατακλύζονται από αυτήν*.Οι ύφαλοι εκτείνονται έως το άλλο ακρωτήριο της Ευρώπης που έχει το όνομα Ιερό.Μετά το Ερμαίο ακρωτήριο, ένας ποταμός, ο Ανίδης,βγαίνει κι αυτός σε μεγάλη λίμνη.Μετά τον Ανίδη, άλλος ένας ποταμός, μεγάλος,ο Λίξος και πόλη Φοινίκων Λίξος,και άλλη μία πόλη Φοινίκων πέρα από το ποτάμι,όπου και λιμάνι.Μετά τον Λίξο, ο ποταμός Κράβις, ένα λιμάνι και πόλη Φοινίκων που λέγεται Θυματηρία.Από την Θυματηρία στον Σολόεντα,μιά χερσόνησο που εξέχει ιδιαίτερα προς την βαθειά θάλασσα.Ολη αυτή η περιοχή θεωρείται η πιο φημισμένη και ιερή της Λιβύης.Στο άκρο της χερσονήσου υψώνεται μεγάλος βωμός, με προσφορές προς τιμήν του Ποσειδώνα.Πάνω στον βωμό είναι σκαλισμένες ανθρώπινες μορφές, λεοντάρια και δελφίνια.Λένε ότι τον έχτισε ο Δαίδαλος.Μετά το ακρωτήριο του Σολόεντα, υπάρχει ποτάμι που λέγεται Ξιών.Γύρω από αυτό το ποτάμι κατοικούν ιεροί Αιθίοπες.Σε αυτήν την περιοχή υπάρχει ένα νησί που λέγεται Κέρνη.Ο παράπλους από τις Ηράκλειες Στήλες στο Ερμαίο ακρωτήριο,δύο ημέρες.Από το Ερμαίο ακρωτήριο στο ακρωτήριο του Σολόεντα,τρεις ημέρες.Κι από τον Σολόεντα στην Κέρνη,παράκτιο ταξίδι επτά ημερών.Ολόκληρος ο παράπλους, από τις Ηράκλειες Στήλες έως την Κέρνη, δώδεκα μέρες.Στη θάλασσα μετά την Κέρνη δεν είναι δυνατόν να ταξιδέψεις,επειδή είναι πολύ ρηχά,και λόγω του πηλού και της βλάστησης στον βυθό.Το φύκι έχει το πλάτος μιάς παλάμης και είναι τόσο μυτερό, που σε τρυπάει.Οι έμποροι εδώ είναι Φοίνικες.Μόλις φτάσουν στην Κέρνη, αγκυροβολούν τα εμπορικά τους σκάφη και στήνουν σκηνές για τους

ίδιους.Βγάζουν μετά το φορτίο και το διακομίζουν με μικρές βάρκες στην στεριά.

[ΟΙ ΜΕΓΑΛΟΙ ΑΙΘΙΟΠΕΣ]Οι Αιθίοπες κατοικούν στην στεριά, και είναι αυτοί που δέχονται τα εμπορεύματα.Ως αντάλλαγμα, πουλάνε ελαφοτόμαρα, δορές λεονταριών, και λεοπαρδάλεων,δέρματα ελεφάντων και χαβλιόδοντες,καθώς (και προβιές και τομάρια) από τα ήμερα κοπάδια τους.Οι Αιθίοπες στολίζονται κεντώντας το δέρμα τους και χρησιμοποιούν σκεύη από ελεφαντόδοντο.Και τα κοσμήματα των γυναικών τους είναι από ελεφαντόδοντο.Ακόμη και τα στολίδια των αλόγων τους είναι από ελεφαντόδοντο.Αυτοί οι Αιθίοπες είναι οι πιο ψηλοί άνθρωποι που γνωρίζουμε, ψηλότεροι κι από τέσσερις πήχες, μερικοί είναι και πεντάπηχοι. Έχουν μακριές γενειάδες και διατηρούν μακριά μαλλιά,ενώ είναι οι πιο όμορφοι άνθρωποι που υπάρχουν.Ανάμεσά τους βασιλεύει ο πιο ψηλός. Είναι ιππείς,ακοντιστές και τοξότες, ενώ σκληραίνουν την αιχμή των βελών τους με την φωτιά.Οι Φοίνικες έμποροι τους φέρνουν μύρο, αιγυπτιακή πέτρα, άπρους εξαράκτους(*)αττικά κεραμικά και πρόσφορα: αυτά τα αντικείμενα τα αγοράζουν για την γιορτή των Προσφορών. Οι Αιθίοπες είναι κρεατοφάγοι, γαλακτοπότες και πίνουν πολύ κρασί από αμπέλια.Παρόμοιο τους φέρνουν και οι Φοίνικες.Κατέχουν μια μεγάλη πόλη,όπου καταπλέουν οι έμποροι Φοίνικες.Μερικοί ισχυρίζονται ότι αυτοί οι Αιθίοπες κατοικούν ολόκληρη την ενδιάμεση χώρα, από εδώ έως την Αίγυπτο,και ότι η θάλασσα είναι συνεχής,και ότι η Λιβύη είναι Χερσόνησος.

ΤΟ ΔΙΑΦΡΑΓΜΑ μέσω της θάλασσας, από την Ευρώπη προς την Ασία,κατά μεγάλο βαθμό σε ευθεία διαδρομή.

Ξεκινά από τον Εύριπο της Χαλκίδας και φτάνει στην Γαιρεστό,στάδια [οκτακόσια πενήντα].

Από την Γεραιστό στο Παιώνιο της Άνδρου,στάδια ογδόντα.

Από [το Παιώνιο] της Άνδρου στον Αυλώνα, διακόσια ογδόντα στάδια.

Από τον Αυλώνα στην Τήνο,δώδεκα στάδια.

Απο αυτό το νησι, έως το ακρωτήριο που βλέπει την Ρηναία,εκατόν πενήντα στάδια.

Ταξίδι προς την Ρηναία, σαράντα στάδια.

Παρα την Ρηναία και μετά προς την Μύκονο, σαράντα στάδια.

Από την Μύκονο, ταξίδι προς τους Μελαντίους σκοπέλους, [εκατόν] σαράντα στάδια, έως την ώρα του γεύματος, και κάπως μικρότερο.

Από τους Μελάντιους σκοπέλους προς την Ίκαρο, ταξίδι ως την ώρα του γεύματος.

Το μήκος της Ικάρου,τριακόσια στάδια.

Από την Ίκαρο, ταξίδι στην Σάμο, έως το γεύμα.

Το μήκος της Σάμου,διακόσια στάδια.Από την Σάμο στην Μυκάλη, επτά στάδια.

Συνολικά, δύο χιλιάδες πεντακόσια εβδομήντα στάδια, άν ο απόπλους από την Σάμο γίνει πριν το γεύμα, και χωρίς να λογαριάσουμε το ταξίδι [από την Σάμο στην Μυκάλη]

Άλλο Διάφραγμα, κατευθείαν ταξίδι.

[Από τον Μαλέα] στα Κύθηρα, τριάντα στάδια.

Το μήκος των Κυθήρων, εκατό στάδια.

Εως την Αιγιλία, ταξίδι έως πριν από το γεύμα.

[Το μήκος της Αιγιλίας, πενήντα στάδια.

Από την Αιγιλία στην Κρήτη, ταξίδι έως πριν από το γεύμα.]

Μήκος της Κρήτης, δύομιση χιλιάδες (☺)στάδια.

Από την Κρήτη στην Κάρπαθο, εκατό στάδια.

Το μήκος της Καρπάθου, εκατό στάδια.

Από την Κάρπαθο στην Ρόδο, εκατό στάδια.

Το μήκος της Ρόδου, εξακόσια στάδια.

Από την Ρόδο στην Ασία, εκατό στάδια.

Το Διάφραγμα αυτό, ταξίδι τεσσάρων χιλιάδων, διακοσίων εβδομήντα σταδίων.

ΜΕΓΕΘΗ ΝΗΣΙΩΝ. Πρώτη και μεγαλύτερη, Σαρδώ. Δεύτερη η Σικελία. Τρίτη η Κρήτη. Τέταρτη, η Κύπρος. Πέμπτη η Εύβοια. Έκτη η Κύρνος. Έβδομη η Λέσβος. Όγδοη η Ρόδος. Ένατη η Χίος. Δέκατη η Σάμος. Ενδέκατη η Κόρκυρα. Δωδέκατη η Κάσος. Δέκατη Τρίτη, η Κεφαλληνία. Δέκατη τέταρτη η Νάξος. Δέκατη Πέμπτη, η Κώς. Δέκατη έκτη, η Ζάκυνθος. Δέκατη έβδομη, η Λήμνος. Δέκατη όγδοη, η Αίγινα. Δέκατη ένατη, η Ίμβρος. Εικοστή, η Θάσος.

ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΣΤΟΝ ΣΚΥΛΑΚΑ

ΣΟΥΔΑ. Σκύλαξ ο Καρυανδεύς (Καρύανδα, μιά πόλη της Καρίας κοντά στην Αλικαρνασσό), μαθηματικός και μουσικός. Έγραψε για τον Περίπλου της περιοχής έξω από τις Στήλες του Ηρακλέους, την Ιστορία του Ηρακλείδη, βασιλιά των Μυλασσών, Γης Περίοδο, Αντιγραφή προς την Πολυβίου ιστορίαν.

ΣΤΡΑΒΩΝ, βιβλίο τέταρτο. Ανάμεσα, νήσος Καρύανδα με λιμάνι και ομώνυμη πόλη, που την κατοικούσαν οι Καρυανδείς. Από εδώ ήταν και ο παλαιός συγγραφέας Σκύλαξ.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΒΥΖΑΝΤΙΟΣ. Καρύανδα, πόλη και ομώνυμο λιμάνι, κοντά στην Μύνδο και στην Κώ.

ΕΚΑΤΑΙΟΣ. Την λένε Καρύανδα. () Από εδώ ήταν ο Σκύλαξ, ο παλαιός λογογράφος.

ΗΡΟΔΟΤΟΣ, τέταρτο βιβλίο. Το μεγαλύτερο μέρος της Ασίας εξερευνήθηκε από τον Δαρείο, όταν θέλησε να μάθει που εκβάλλει ο ποταμός Ινδός, το μόνο ποτάμι (εκτός από τον Νείλο) που έχει κροκοδείλους. Διάλεξε λοιπόν έμπιστους

άνδρες και τους πρόσταξε να σκολουθήσουν το ποτάμι έως την θάλασσα. Η απόστολή ξεκίνησε από την Κασπάτιρο της Πακτικής, με επικεφαλής έναν Καρυανδέα που λεγόταν Σκύλακας, και έπλευσε κατά μήκος του ποταμού προς τα ανατολικά, έως την θάλασσα, κι από την θάλασσα, πλέοντας προς τα δυτικά σε τριάντα μήνες φτάνουν στον ίδιο τόπο, από όπου ο βασιλιάς των Αιγυπτίων, καθώς προανέφερα, έστειλε τους Φοίνικες να παραπλεύσουν την Λιβύη. Τελειώνοντας το ταξίδι, ο Δαρείος υπέταξε τους Ινδούς και άρχισε να χρησιμοποιεί αυτήν την θάλασσα. Έτσι αποδείχτηκε ότι, εκτός από το ανατολικό της τμήμα, η Ασία περιβάλλεται από θάλασσα και μοιάζει με την Λιβύη στην μορφολογία.

ΣΤΡΑΒΩΝ. Αναφερόμενος στις ιστορίες περί παράπλου της Λιβύης, ο Ηρόδοτος σημειώνει ότι από τον Δαρείο στάλθηκαν κάποιοι να εκτελέσουν τον περίπλου, αλλά δεν τα θεωρεί τεκμηριωμένα.

ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ ΨΕΥΔΟΣΚΥΛΑΚΟΣ. Σκύλαξ ο Καρυανδέας είναι ένας αρχαίος, που επιχείρησε να καταγράψει τον περίπλου της Οικουμένης, ταξιδεύοντας στα περισσότερα μέρη του κόσμου μας και στη θάλασσα που βρίσκεται μέσα από τις Ηράκλειες στήλες, που οι περισσότεροι αγνοούσαν. Όλα τα ανατολικά μέρη του κόσμου, ο Αλέξανδρος ο Μακεδόνας τα έκανε γνωστά στους ανθρώπους, ενώ τα δυτικά έθνη τα έκανε γνωστά η Ρωμαϊκή ανδρεία, αφού τα υπέταξε. Για αυτούς τους λόγους, δεν ήταν δυνατόν να φτάσει στην ακριβή γνώση όλων των τόπων, ωστόσο ταξίδεψε σε πάρα πολλά μέρη με άξιο και συνεχή τρόπο, όπως τον Ιόνιο, δηλαδή τον Αδριακό κόλπο, και επιπλέον, την Αττική, ολόκληρη την Πελοπόννησο, με όλους τους λαούς που την κατοικούν, αλλά και άλλα μέρη της θάλασσας με τους λαούς που κατοικούν εκεί τα περιέγραψε με σαφήνεια. Φαίνεται κατά κάποιο τρόπο ότι κι αυτός χρησιμοποίησε την βραχυλογία ως τρόπο περιγραφής, ακριβώς επειδή αγνοούσε τους περισσότερους τόπους. Θέλησε με εξαιρετικά σύντομες φράσεις, στις περισσότερες περιπτώσεις, να προχωρήσει σε πληροφορίες ή κατατάξεις αυτών που άκουγε. Καθαρή απόδειξη ότι ο άνθρωπος έζησε παλιά, είναι ότι δεν γνώριζε κάτι για τον Αλέξανδρο, τον βασιλιά των Μακεδόνων, μήτε κάτι από αυτά που συνέβησαν λίγα χρόνια πριν από αυτόν, κι έτσι δεν θα λάθαινε όποιος θα θεωρούσε θαύμα πως ο άνθρωπος μπόρεσε και έφτασε σε τόσα μέρη.

ΑΙΛΙΟΣ ΔΙΟΣ. Στο πρώτο του βιβλίο για την Αλεξάνδρεια, γράφει ότι ο Σκύλαξ αφιέρωσε στον Δαρείο το έργο του.

[Αρριανός;] Αυτά τα σημειώνω, αφού μελέτησα πολλούς Περίπλους. Αυτοί που πιστεύουν τα ίδια, με επιχειρήματα, είναι ο Τιμοσθένης ο Ρόδιος, που έγινε πρώτος καπετάνιος του δευτέρου Πτολεμαίου, κι έπειτα από αυτόν ο Ερατοσθένης () και επιπλέον ο Πυθέας ο Μασσαλιώτης, ο Ισίδωρος Χαρακηνός, και ο Σώσανδρος ο κυβερνήτης που έγραψε για την Ινδία. Επίσης Σιμμέας που εισήγαγε τον Περίπλου της Γής, αλλά και ο Απελλάς ο Κυρηναίος, ο Ευθυμένης ο Μασσαλιώτης, ο Φιλέας ο Αθηναίος, ο Ανδροσθένης ο Θάσιος, ο Κλέων ο Σικελιώτης, ο Εύδοξος ο Ρόδιος και ο Άνων ο Καρχηδόσιος. Άλλοι περιέπλευσαν συγκεκριμένα μέρη, άλλοι το σύνολο της εντός των Σηλών θάλασσας, κι άλλοι στα μέρη έξω από τις Στήλες. Επιπλέον, ο Σκύλαξ ο

Καρυανδεύς και ο Βωτθαίος, και οι δύο σημείωναν τις αποστάσεις μέσα στην θάλασσα, όχι με μέτρηση σταδίων, αλλά με το ταξίδι που έκαναν σε μία ημέρα. Υπάρχουν και άλλοι πολλοί, που νομίζω ότι είναι περιττό να απαριθμήσω. ΑΘΗΝΑΙΟΣ. Κινάρα. Αυτήν ο Σοφοκλής στους *Κολχίδες* αποκαλεί Κυνάρα, και στον *Φοίνικα* «το αγκάθι της κυνάρας γεμίζει το χώμα παντού». Ο Έκαταίος πάλι ο Μιλήσιος στην περιήγηση της Ασίας, περιγράφοντας τον Ινδό, λέει ότι εκεί φυτρώνει η κινάρα. Ο Σκύλαξ πάλι ή ο Πολέμων, γράφει «έχει νερά η χώρα, με κρήνες και αγωγούς ενώ στα βουνά φυτρώνει κυνάρα και άλλα φυτά» και αλλού «εδώ κατεβαίνει βουνό ένθεν και ένθεν του Ινδού, ψηλό και κατάφυτο με άγρια δάση και το αγκάθι την κυνάρα». Και ο γραμματικός Δίδυμος, ερμηνεύοντας την έκφραση του Σοφοκλή «κύναρως άκανθα» γράφει: «μήτε εννοεί την *κυνόσβατο*, που είναι επίσης φυτό αγκαθερό και τραχύ. Ακόμη και η Πυθία το ανέφερε ως «ξύλινο σκυλί» και ο Λοκρός, που πήρε χρησμό να χτίσει πόλη σε όποιο μέρος τον δαγκώσει ένα ξύλινο σκυλί, όταν του τρύπησε την κνήμη κυνόσβατος, εκεί έχτισε την πόλη».

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ. Επειδή κάθε κοινωνία πολιτική αποτελείται από άρχοντες και αρχομένους, πρέπει να σκεφτούμε, αν οι άρχοντες και οι αρχόμενοι πρέπει να αλλάζουν ή να μένουν ισοβίως οι ίδιοι. Είναι σαφές ότι μιά τέτοια διαίρεση θα επηρεάσει και τον τρόπο της εκπαίδευσης. Αν μεν κάποιιοι διέφεραν από τους υπόλοιπους, τόσο πολύ, όσο οι θεοί και οι ημίθεοι από τους ανθρώπους, έχοντας πρώτα πρώτα μεγάλη διαφορά στην σωματική διάπλαση κι έπειτα διαφορά στην ψυχή, ώστε να είναι αναμφισβήτητη και ολοφάνερη η υπεροχή των αρχόντων πάνω στους αρχόμενους, τότε θα ήταν ολοφάνερα καλύτερο να άρχουν πάντοτε οι ίδιοι άνθρωποι, ενώ οι άλλοι συνεχώς να κυβερνιούνται. Επειδή αυτό δεν είναι εύκολο να γίνει, μήτε γίνεται αυτό που αναφέρει ο Σκύλαξ για τους Ινδούς, ότι δηλαδή οι βασιλιάδες τους διαφέρουν τόσο πολύ από τους υπηκόους τους, είναι πρόδηλο ότι για πολλές αιτίες, είναι αναγκαίο σε όλους να παίρνουν μέρος τόσο στην άσκηση εξουσίας, όσο και να κυβερνιούνται.

ΑΡΠΟΚΡΑΤΙΩΝ. Κατοικούν κάτω από την γή, κι εννοεί (Ο Αντιφών, στο έργο του Περί Ομοιότητας) αυτούς που ο Σκύλαξ στον Περίπλου αναφέρει ως Τρωγλοδύτες και ο Ησίοδος στον Κατάλογο ότι λέγονται Κατουδαίοι.

ΦΙΛΟΣΤΡΑΤΟΣ. Όσο για τους Πυγμαίους, κατοικούν κάτω από τη γή, στην περιοχή του Γάγγη, και ζούνε με τρόπο που όλοι γνωρίζουν. Αλλά Σκιάποδες άνθρωποι, ή Μακροκέφαλοι, ή όλα αυτά για τα οποία κελαηδούν τα κείμενα του Σκύλακα, δεν κυκλοφορούν αλλού στη γή, και βέβαια, μήτε στις Ινδίες.

ΤΖΕΤΖΗΣ.

Του Καρυανδέα Σκύλακα υπάρχει ένα βιβλίο

Που γράφει πως στην Ινδική οι άνθρωποι φυτρώνουν

Τους Ονομάζει Σκιάποδες, τους λέει Ωτολίκνους

Οι Σκιάποδες πολύ πλατειά έχουνε τα ποδάρια

Την ώρα του μεσημεριού ξαπλώνουνε στο χώμα

Κι απλώνουνε τα πόδια τους για νά'χουν την σκιά τους.

Οι Ωτόλικνοι που έχουνε τεράστια τα αφτιά τους

Παρόμοια τους σκεπάζουνε σα νά'τανε σκιάδια.
Αυτά τα γράφει ο Σκύλακας, μαζί με μύρια όσα
Γιά τους Μονόφθαλμους αλλά και τους Μονογεννήτρες
Και γιά παράδοξα πολλά,θεάματα ποικίλα.
Αυτός τα λέει αληθινά, πως ψέμματα δεν είναι
Μα εγώ που είμαι άπειρος,ψεύτικα τα νομίζω.
Πάντως πως είναι αληθινά, μύριοι το υποστηρίζουν
Πως τέτοια , πιά παράδοξα, συνάντησαν τον βίο.

ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ ΑΠΟΛΛΩΝΙΟΥ ΡΟΔΙΟΥ.Τους Νεσταίους και το Ωρικό .Ο Σκύλαξ αναφέρει τους Νεσταίους ως Ιλλυρικό λαό: «από αυτούς και πέρα, ο παράπλους προς τον κόλπο..»ενώ ο Ερατοσθένης στα Γεωγραφούμενα λέει «Μετά τους Ιλλυριούς οι Νεσταίοι,κι απέναντί τους η νήσος Φάρος,αποικία Παρίων».

*Κιανίδος ήθεα γαίης αμφ'Αργαθώνειον όρος προχοάς τε Κίοιο.Τους μεν ευξείνως Μυσοί () δειδέχατ',ενναέται κείνης χθονός.*Περιφραστική περιγραφή της Κίου.Είναι μιά πόλη της Μυσίας,που την ίδρυσε ο Κίος ,ηγέτορας των Μιλησίων αποικιστών, όπως διηγείται ο Αριστοτέλης στην Κιανών Πολιτεία. Πρώτα την κατοίκησαν Μυσοί, μετά Κάρες και τρίτοι οι Μιλήσιοι.Υπάρχει και ποτάμι με το ίδιο όνομα,που περιρρέει την πόλη και το μνημονεύει Σκύλαξ ο Καρυανδεύς.

ΣΤΡΑΒΩΝ.Ο πρώτος που μαρτυρεί ότι η Βιθυνία κατοικούνταν από Μυσούς ήταν ο Σκύλαξ ο Καρυανδεύς,γράφοντας ότι γύρω από την λίμνη Ασκανία κατοικούν Φρύγες και Μυσοί.Μετά ο Διονύσιος, που έγραψε τις Κτίσεις, ο Ευφορίων και ο Αλέξανδρος Αιτωλός, μαρτυρούν ακριβώς το ίδιο, αφού η λίμνη Ασκανία δεν απαντάται αλλού, αλλά βρίσκεται μόνον εδώ.

ΣΤΡΑΒΩΝ.Στην απαρχή των τόπων της Προποντίδας,ο Όμηρος θεωρεί από τον Αίσηπο την αρχή της Τρώαδας χώρας,ο Εύδοξος από την Πρίαπο και την Αρτάκη,μαζεύοντας λίγο τα σύνορα,ο Δαμάστης τα περιορίζει κι άλλο,ξεκινώντας τα απο το Πάριο,ο Χαρων από την Λάμψακο αφαιρεί ακόμη τριακοσίους σταδίους,ενώ ο Σκύλαξ ο Καρυανδεύς ξεκινά από την Άβυδο.Παρόμοια γιά την Αιολίδα ,ο Εφορος γράφει ότι είναι από την Άβυδο έως την Κύμη,ενώ άλλοι τα γράφουν διαφορετικά.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΠΟΡΦΥΡΟΓΕΝΝΗΤΟΣ.Το Θέμα που λέγεται Αρμενιакόν, δεν έχει κύριο όνομα. Η προσηγορία δεν είναι αρχαία, αφού μήτε ο Στράβωνας αναφέρει τέτοια ονομασία, μήτε ο Μένιππος που κατέγραψε τις αποστάσεις (σταδιασμούς) όλης της Οικουμένης,μήτε ο Σκύλαξ ο Καρυανδεύς, μήτε ο Πausανίας ή κάποιος άλλος ιστορικός συγγραφέας.

(*) άπρους εξαράκτους. Το «εξαράκτους» μπορεί να σημαίνει «λιανισμένα» αλλά και «ευλογημένα».Αν αντί «άπρους», που είναι αμάρτυρο, προτείνουμε «κάπρους», τότε πρόκειται γιά συντηρημένα κομμάτια από σφάγια, που χρησιμοποιούνταν γιά προσφορές.

Σκύλαξ ή ψευδο-Σκύλαξ;

Ο Σκύλαξ από τα Καρύανδα, εμφανίζεται πρώτη φορά στο έργο του Ηροδότου. Ήταν ο επικεφαλής μιάς εξερευνητικής ομάδας που με εντολή του βασιλιά των Περσών Δαρείου του Υστάσπου, ξεκίνησε ένα ταξίδι από τις πηγές του Ινδού ποταμού και τον διέπλευσε έως την εκβολή του. Από εκεί, στράφηκε δυτικά και έφτασε στις ανατολικές ακτές της Αφρικής, στο ίδιο σημείο (σημειώνει ο πατέρας της Ιστορίας, γνώστης πιθανόν της υπόθεσης από την γενέτειρά του, που βρίσκεται κοντά στα Καρύανδα) απ'όπου ξεκίνησε μιά αρχαιότερη αιγυπτιακή αποστολή του πρώτου περίπλου της Αφρικής. Οι πληροφορίες προς τον Δαρείο, που αποτυπώθηκαν (και) σε μία έκθεση η οποία κυκλοφόρησε σε μορφή Περίπλου στην ελληνική γλώσσα, χρησίμευσαν στους Πέρσες στο να κατακτήσουν την Ινδία έως τον Ινδό. Η κατάκτηση διήρκεσε πάνω από ενάμισι αιώνες. Η ίδια κάθοδος προς τις εκβολές του Ινδού έγινε κι από τον Αλέξανδρο, μόνον που εκείνος ήταν επικεφαλής μιάς μεγάλης στρατιάς. Ο Δαρείος δεν αναζήτησε τον Σκύλακα ανάμεσα σε ξένους, αφού ολόκληρη η μικρασιατική ακτή του Αιγαίου, όπου και τα Καρύανδα, είχαν προσαρτηθεί στην περσική αυτοκρατορία αρκετόν καιρό πριν την Σκυθική του εκστρατεία, το έτος 508π.Χ.

Από τον Σκύλακα και την αναφορά του σώζονται ελάχιστα αποσπάσματα, που ωστόσο δίνουν μιά σχηματική εικόνα των περιγραφών του. Βρίσκονται μαζεμένες στο τέλος της παρούσας μετάφρασης. Είναι βασικά δύο κατηγοριών: σπαράγματα μιάς έκθεσης αυτόπτη, προσεκτικής και μετρημένης (για παράδειγμα, η διαμόρφωση και η χλωρίδα των δύο οχθών του Ινδού ποταμού κατά τον κατάπλου), αντάξιας ενός προικισμένου εξερευνητή, και μιά συλλογή ακουσμάτων, δοξασίων και φημών, που η αποστολή μάζευε από εντόπιους αυτόπτες ή παραμυθάδες, όπως ότι στον Γάγγη, (έναν ποταμό στον οποίο ο Σκύλαξ αποδεδειγμένα δεν έφτασε ποτέ) ζούσαν άνθρωποι με πελώριες πατούσες ή γιγαντιαία αφτιά. Σε αντίθεση με τα πιστεύω κάποιων ακαδημαϊκών σχολιαστών, εκτιμώ ότι οι αρχαίοι ιστορικοί και γεωγράφοι δεν έβαζαν αυτά τα φαντασιόπληκτα χωρία στο έργο τους για να ξαφνιάζουν το αμόρφωτο κοινό, αλλά επειδή τότε, σε εκείνα τα «ηρωικά» χρόνια, ο αρχαίος κόσμος ξεπερνούσε το νοητό και ιδεολογικά βαρύτατο και προσημασμένο όριο της Μεσογείου, και τα στοιχεία που μάζευε από τον «έξω» κόσμο, παρότι έδειχναν απίθανα και μυθικά, από καιρού εις καιρόν κάποια στοιχεία τους επαληθεύονταν, με αποτέλεσμα οι άνθρωποι να προτιμούν την καταγραφή ανυπόστατων διαδόσεων, από την λογική τους επεξεργασία. Ήταν εποχή που άνοιγε διάπλατα τον χώρο της δημιουργικής ανακάλυψης και ήταν φυσικό στην δημιουργία αυτή, να περιλαμβάνεται και η δημιουργική φαντασία.

Η πολύ καλή συνεργασία μιάς ομάδας εξερευνητών με μία πανίσχυρη αυτοκρατορία, εκτιμήθηκε δεόντως στους γεωγραφικούς κύκλους του 5^{ου} π.Χ. αιώνα. Έτσι, όταν αρκετές δεκαετίες αργότερα, τα ιστορικά και γεωγραφικά έργα, οι υφηγήσεις οι περίπλοες και οι περιηγήσεις, άρχισαν να πληθαίνουν, σε συνδυασμό με τα ήδη παγιωμένα ομηρικά έπη, από την εποχή των πεισιστρατιδών, που άφησαν λαμπρό πεδίο δόξης στους σχολιαστές του

Ομήρου, μαζί με την αυξανόμενη ζήτηση των πόλεων- κρατών και των ελληνικών αποικιών για επισημοποίηση, ανάσυρση στην επικαιρότητα ή επινόηση της συμβολής διαφόρων ηρώων στην δημιουργία τους, κάποιος εξερευνητής που περιέπλευσε ολόκληρη την Μεσόγειο και μεγάλο μέρος της ακτής της δυτικής Αφρικής, δεν δίστασε να «ξεχάσει» το δικό του όνομα και να τοποθετήσει ως συγγραφέα του έργου του τον παλαιό Σκύλακα. Δεν επρόκειτο για απάτη, αλλά για μία βαθιά ριζωμένη αρχαιοελληνική πεποίθηση: το γνήσιο έργο της επιστήμης, πρέπει να έχει εξωτική προέλευση, να έχει θιγεί από έναν αξιοσέβαστο παλαιότερο συγγραφέα.

Η επιχείρηση πέτυχε εν μέρει. Ήδη από την αρχαιότητα υπήρχαν ενστάσεις κατά πόσον ο Καρυανδεύς Σκύλακας ήταν υπεύθυνος της συγγραφής του περίπλου, αλλά στην νεότερη εποχή, ο συγγραφέας ονομάζεται χωρίς δισταγμό ψευδο-Σκύλαξ. Υπάρχει και η αναφορά «Σκύλαξ ο νεότερος», δείγμα της αξίας του έργου.

Χρονολογική προσέγγιση

Τα στοιχεία του περίπλου που συμβαδίζουν με την εποχή που έδρασε ο πραγματικός Σκύλαξ, είναι λίγα. Η συνύπαρξη, λόγου χάρη, της Σύβαρης με τους Θουρίους, είναι ένα πιθανό γεγονός που σε κάθε περίπτωση έπαψε να συμβαίνει πριν τελειώσει ο έκτος πΧ αιώνας. Από την άλλη, επειδή στα ίδια χρόνια είχε ολοκληρωθεί από κάθε άποψη ο ελληνικός αποικισμός και ο συγγραφέας του περίπλου ενδιαφέρεται πολύ για την αποτύπωσή του, το μεγαλύτερο μέρος των πληροφοριών του, προηγείται ακόμη και της εποχής του Δαρείου. Πάντως τα εσωτερικά τεκμήρια του λόγου του, δείχνουν ότι μπορεί να μη ανήκε στην πρώιμη χορεία των πρωτοπόρων, εντούτοις, επειδή αγνοεί κάθε αλεξανδρινό επίτευγμα (για παράδειγμα, η Αλεξάνδρεια του είναι άγνωστη) θεωρήθηκε ευπρεπής λόγιος της εποχής πριν τον Αλέξανδρο, που για την ρωμαϊκή, χριστιανική και μεσαιωνική εποχή σήμαινε έναν πράγματι «αρχαίο» συγγραφέα. Αν λογαριάσουμε μάλιστα ότι τα μεγάλα γεωγραφικά ή γαιοκεντρικά έργα της αρχαιότητας που σώθηκαν σε μεγάλο βαθμό είναι ο Πολύβιος, ο Λίβιος, ο Διόδωρος, ο Στράβων, ο Πλίνιος, ο Αρριανός, ο Πτολεμαίος, ανάμεσα στην γνώση που επιβίωσε και στην γνώση που προηγήθηκε αλλά παρέμεινε είτε αθησαύριστη, είτε διασώθηκε σε αποσπάσματα, μεσολαβεί ένα διάστημα τουλάχιστον τριών και παραπάνω αιώνων, που μπορεί να θεωρηθεί, με τα δεδομένα της αρχαιότητας, ότι αντιπροσωπεύει μία «αρχαιολογία» της Γεωγραφίας.

Η υπόθεση αυτή είναι η πιο πιθανή, χωρίς ωστόσο να είναι και τελεσίδικα λυμένη. Κι αν υπήρχε η διάθεση ενός μεταγενέστερου συγγραφέα να «αρχαιολογήσει;» δηλαδή να αφαιρέσει στον περίπλου αυτόν, που μπορεί να ήταν έργο λύχνου και όχι αρμενίσματος, κάθε συγχρονικό με τον ίδιο στοιχείο; Θα το συζητήσουμε στην συνέχεια. Αν δεν ισχύει αυτό, και ο ψευδο-Σκύλαξ είναι ένας άνθρωπος της εποχής του, που σημειώνει ό,τι βλέπει ή ακούει, τότε είναι σαφές ότι έχει ζήσει σε έναν χρονικό ορίζοντα, κατά τον οποίο:

1. Ολόκληρη η Μεσόγειος ήταν προσβάσιμη, και ειδικά οι χώρες που βρισκόταν στην Καρχηδονιακή ζώνη ελέγχου. Αυτή η πρόσβαση μπορεί να θεωρηθεί πιθανή μόνον σε μετακλασικά χρόνια. Μόνον τότε υπήρξαν επαρκείς πληροφορίες για τους Καρχηδονίους μέσα από την αυξημένη σχέση των ελληνικών αποικιών με τις κοιτίδες τους, αλλά και χάρη στον αυξημένο πολιτικό τους ρόλο.
2. Δεν αναφέρονται πουθενά Πέρσες, μήτε στην Μικρασία, στις πόλεις του Αιγαίου, μήτε στην Συρία και στην Φοινίκη, μήτε στην Αίγυπτο. Απεναντίας, οι περιοχές της Λιβύης (Αφρικής) που ήταν στα χέρια των Καρχηδονίων, αναφέρονται με τα γεωγραφικά και δημογραφικά τους χαρακτηριστικά, αλλά με την υπόμνηση ότι πολιτικά ελέγχονται από τους Καρχηδονίους, πράγμα που δεν συμβαίνει για καμία άλλη περιοχή της Μεσογείου ή του Ευξείνου πόντου, για κανέναν άλλον λαό. Κι εδώ, η «χειραφέτηση» των Καρχηδονίων, και μάλιστα σε εποχή κατά την οποία η ύπαρξη των Φοινίκων μεταξύ Συρίας και Αραβίας είναι πασιδήλη, είτε εκφράζει μία αρχαιότερη κατάσταση, είτε ανήκει σε μία περίοδο πριν τις κατακτήσεις του Αλέξανδρου στην περιοχή. Ειδικά η απουσία κάθε μνείας Περσών, μπορεί να έχει και κάποιες πολιτικές πτυχές και σκοπιμότητες που σήμερα αγνοούμε.
3. Η περιγραφή των ακτών της Μεσογείου, συνοδεύεται από μερική μνεία πόλεων που βρίσκονται «εν μεσογαία», στο εσωτερικό κάποιας χώρας. Όσο προχωρούμε προς την ανατολή, ειδικά στην χερσόνησο του Αίμου αλλά και παραπέρα, αυξάνουν οι πληροφορίες για το εσωτερικό μερικών χωρών. Ενδιαφέρον παρουσιάζει η «εσωτερική» γεωγραφία ενός μικρού, νότιου τμήματος της Ιλλυρίας και της Ηπείρου, αλλά και της Θεσσαλίας, ενώ οι περιγραφές φτάνουν στην εξονυχιστική γεωφυσική περιγραφή στις περιοχές της σημερινής Λιβύης και Τυνησίας, θαρρείς και η «παραγγέλουσα αρχή» ενός έργου σαν τον Περίπλου, επεδίωκε να αυξήσει τις πληροφορίες της για συγκεκριμένες περιοχές της οικουμένης, ενώ παρουσιάζει σαφή έλλειψη παρόμοιου ενδιαφέροντος για τις δυτικές ευρωπαϊκές ακτές της Μεσογείου.
4. Ορίζεται η «Ελλάδα», ως αυτοτελής γεωγραφική ενότητα, μεταξύ Αμβρακικού κόλπου και εκβολών του Πηνειού ποταμού της Θεσσαλίας. Έξω από αυτόν τον χώρο, ανιχνεύονται με επιμέλεια οι «ελληνίδες πόλεις», ακόμη κι αν βρίσκονται σε κάποια απόσταση από την θάλασσα. Μερικές περιοχές του αιγαιακού χώρου έχουν την ακρίβεια μεταγενεστέρων πορτολάνων. Ενώ αναγράφονται και πολλές ακόμη πόλεις όπου κατοικούν άλλοι λαοί, είναι σαφές ότι απόλυτη προτεραιότητα του εξερευνητή (ή του βιβλιοπόντικα) που συνέθεσε τον Περίπλου, ήταν η αναγραφή των ελληνικών πόλεων, παντού στην Μεσόγειο.
5. Από τον Περίπλου δεν λείπουν μόνον οι πόλεις οι σύγχρονες ή μεταγενέστερες του Αλέξανδρου, αλλά και κάποιες, ήδη γνωστές από παλιά, όπως το Βυζάντιο. Ίσως έχουμε στα χέρια μας ένα αντίγραφο,

στο οποίο έχουν εκπέσει λίγα ή πολλά τοπωνύμια, είτε κάτι άλλο συμβαίνει.

Εσωτερικά τεκμήρια

Υπάρχουν στοιχεία που είναι τοποθετημένα με τρόπο ώστε να υπονοούν γνώση του συγγραφέα για γεγονότα που έχουν συμβεί στο παρελθόν, ή στην εποχή του, αφθονούν. Τα κυριότερα είναι κατά σειράν τα εξής

- Οι Μασσαλιώτες έχουν αποικία στην Ισπανία, το Εμπόριον. Τα καρχηδονιακά «εμπόρια» δεν έχουν επεκταθεί πέρα από τον Ίβηρα ποταμό, πράγμα που συνέβη με ένταση όταν οι Καρχηδόνιοι αποκόπηκαν από την φοινικική ακτή (μετά τις κατακτήσεις των Περσών) και ο έως τότε φυσικός τους χώρος επέκτασης, δηλαδή τα μεγάλα νησιά της κεντρικής Μεσογείου, μετατράπηκαν σε θερμά πολεμικά μέτωπα, ιδίως στην γενιά που προηγήθηκε του Αννίβα, και πάντως από τις αρχές του 3^{ου} πΧ αιώνα.
- Η Ρώμη είναι μία πόλη-κράτος. Περιβάλλεται από Τυρρηνούς, Λατίνους και Ολσούς. *Οι λαοί αυτοί κατακτήθηκαν μετά το 366 πΧ και πριν τους Σαμνιτικούς πολέμους, που άρχισαν το 343 πΧ.*
- Η πόλη των Θουρίων, όχι μόνον υπάρχει αλλά έχει και αποικία την πόλη Λάος. Αναφέρεται παραδόξως και η Σύβαρις, που πρώτη ίδρυσε αυτήν την αποικία ενώ οι Θούριοι χτίστηκαν και με την συμβολή Συβαριτών προσφύγων. Η πόλη καταστράφηκε στο τέλος του έκτου πΧ αιώνα και οι Θούριοι χτίστηκαν κοντά στα ερείπιά της.
- Οι Καρχηδόνιοι έχουν σταθμούς στην Ιβηρική, αλλά όχι στην Σικελία, όπου απλώς μνημονεύονται, μεταξύ άλλων κατοίκων και Φοίνικες. Δεν μνημονεύεται καν το Λιλύβαιο ως πόλη, αλλά ως ακρωτήριο. Αλλά στον τρίτο πΧ αιώνα, οι Ρωμαίοι, αφού νικούν τις ελληνικές πόλεις της περιοχής, αποδύονται σε έναν λυσιώδη αγώνα εναντίον των Καρχηδονίων, ακριβώς επί της Σικελίας. Πότε συνέβη να ήταν η Σικελία κυρίως σε ελληνικά χέρια, και πριν εφορμήσει η Ρώμη; Τα γεγονότα μας οδηγούν στην περίοδο μετά το 410/9 πΧ (όταν ο Σελινούς και η Ιμέρα καταστράφηκαν από τους Καρχηδόνιους, οπότε δεν θα αναφέρονταν ρητώς ανάμεσα στις «ελληνικές πόλεις» του Περίπλου), κατά την εκτίμησή μου, μεταξύ των τυράννων Διονυσίου και Αγαθοκλή, δηλαδή σχεδόν σε όλη τη διάρκεια του 4^{ου} πΧ αιώνα. Ας υπενθυμίσω ότι μία από τις πιό αποφασιστικές ήττες των Καρχηδονίων, συνέβη κατά τα πρώτα χρόνια της βασιλείας Φιλίππου του Β.
- Οι Κέλτες που αναφέρονται μεταξύ Τυρρηνών και Ενετών, στον μυχό της Αδριατικής, έχουν εγκατασταθεί εκεί, όσοι «απόμειναν από **την** εκστρατεία». Εγκατάσταση Κελτών στην ευρύτερη περιοχή μαρτυρείται από παλιά, και κατεληξε στην ολοκληρωτική εξαφάνισή τους μέσα στον 3^ο πΧ αιώνα στην περιοχή. Η φράση δίνει την αίσθηση ενός

αναχρονισμού, αλλά μπορεί και να μη είναι. Οι Κέλτες, στα 390 ή 387/6 πΧ επιτέθηκαν στην Ρώμη (το επεισόδιο με τις «χήνες του Καπιτωλίου») και αποσύρθηκαν. Πολιόρκησαν πάλι την Ρώμη στα 367 πΧ. Η πρώτη αποφασιστική νίκη των Ρωμαίων έγινε στην Απουλία, το 349. Ποιά είναι αυτή η «στρατεία» που άφησε Κέλτες στην έξοδο που Πάδου, εκεί όπου αργότερα ο τόπος ονομάστηκε «ένθεν των Αλπεων Γαλατία» με κυρίαρχο λαό τους Βοιούς; Ας μη ξεχνούμε ότι η τελευταία εκστρατεία των Κελτών κατά της Ρώμης συνέβη στον πρώτο καρχηδονιακό πόλεμο, στα μέσα του 3^{ου} πΧ αιώνα, ως συμμάχων του Αννίβα. Η «στρατεία», και όχι μιά οποιαδήποτε εκστρατεία, μαρτυρεί την πρωιμότητα του γεγονότος. Πάλι φτάνουμε στα χρόνια μετά το 390 πΧ.

- Οι Κορίνθιοι έποικοι που ζήτησαν για βοήθεια οι Ακαρνανές για να επικρατήσουν στην πόλη των Επιλευκαδίων, είναι ήδη οι μόνοι κάτοικοι της Λευκάδας. Αυτό είναι γεγονός που μπορεί να τοποθετηθεί ήδη στα τέλη του 7^{ου} πΧ αιώνα.
- Ξεκινώντας την περιγραφή της Πελοποννήσου από την πλευρά του Κορινθιακού κόλπου, χρησιμοποιεί την έκφραση «η δική μας θάλασσα» αναφερόμενος στον Σαρωνικό. Ενισχύεται έτσι η πιθανότητα να πρόκειται είτε για κάποιον Αττικό ή πλησιόχωρο θαλασσοπόρο, ή για εραμιστή που άντλησε σημαντικά στοιχεία από πηγές ταξιδιωτών που είχαν κυκλοφορήσει ευρέως στο ακαδημαϊκό αθηναϊκό περιβάλλον.
- Τα Μακρά τείχη των Αθηνών υπάρχουν. Το πιθανότερο είναι ότι πρόκειται για την ανάκτισή τους, στον 4^ο πΧ αιώνα.
- Στην περιγραφή της Θεσσαλίας, αναγράφεται η πόλη Δημήτριον, που ανήκει στους Αχαιούς και βρίσκεται μετά την Μελιταία, πρίν τις Θήβες και πρίν το Αμφαναίον και τις Παγασές, από νότο προς βορρά, στην δυτική ακτή του Παγασητικού. Αλλά στα Πευκάκια του Βόλου σήμερα, τοποθετούνται τα ερείπια της Δημητριάδος, που χτίστηκε από τον Δημήτριο Πολιορκητή, περί το 294 πΧ. Ο συσχετισμός της πόλης Δημήτριον με την Δημητριάδα, θα μπορούσε να αποτελέσει ένα σχετικά ισχυρό επιχείρημα για την όψιμη χρονολόγηση του Περίπλου, αλλά απαιτείται ειδική έρευνα.
- Ενώ η Μακεδονία ξεκινά από το Ηράκλειο (Πλαταμώνα), η Πύδνα και η Μεθώνη είναι αποικίες νοτίων Ελλήνων. Όπως και η Θέρμη, η Αίνεια, και όλες οι πόλεις της Χαλκιδικής. Επομένως δεν έχει ξεκινήσει η εκστρατεία του Φιλίππου ενάντια στην Αμφίπολη και σε όλες τις ελληνικές αποικίες της περιοχής, που ολοκληρώθηκε το 348 πΧ, με την καταστροφή της Ολύνθου.
- Ο Καλλίστρατος, που αναφέρεται ως οικιστής του Δάτου, σκοτώθηκε το 355 πΧ στην πόλη του Βυζαντίου. Ήταν Αφιδναίος και έδρασε επί αρκετά χρόνια στην Μακεδονία. Το «Δάτον» που ίδρυσε προϋπήρχε από παλαιά (πρβλ Ηρόδοτος, 9.27) αλλά εδώ υπονοούνται οι Κρηνίδες, που πολύ γρήγορα μετονομάστηκαν σε Φιλίππους. Σε κάθε περίπτωση, ο ψευδοΣκύλαξ αναφέρεται σε γεγονότα περί το 360 πΧ.

- Ο «αστρολόγος» Κλεόστρατος εμφανίζεται ως τέκνο της Τενέδου στον ενεστῶτα. Ο Κλεόστρατος αυτός, που μαρτυρείται πως επέφερε μερικές βελτιώσεις στους αστρονομικούς ορίζοντες της εποχής του, έζησε μετά τον Θαλή και ήκμασε πρίν τον Μέτωνα. Τοποθετείται χρονικά στο τελευταίο τρίτο του 6^{ου} πΧ αιώνα, αλλά και αργότερα, στο πρώτο μισό του 5^{ου}. Είχε ιδρύσει παρατηρητήριο στην κορυφή του τρωικού όρους Ίδη και εμφανίζεται ως εφευρέτης του ζωδιακού κύκλου (κατά άλλη εκδοχή, μόνον του Κριού και του Τοξότη), πρότεινε ένα ημερολόγιο με εναλλάξ 30 και 29 ημέρες, ορίζοντας την Οκταετηρίδα (κάθε τρίτο, πέμπτο και όγδοο χρόνο πρόσθετε έναν ολόκληρο μήνα στο ημερολόγιο). Ένας Άρπαλος αργότερα πρότεινε μιά Δεκαεξαετηρίδα. Ο Άρατος στα Φαινόμενα, έχει διασώσει μερικά στοιχεία από το έργο του Κλεόστρατου *Αστρολογία*. Ο συγγραφέας του Περίπλου, γνωρίζει λοιπόν έναν *αστρολόγο*, δηλαδή τον ποιητή μιάς *Αστρολογίας*.
- Περιγράφοντας τα Καρύανδα («νησί και πόλη και λιμάνι») προσθέτει λεπτολογώντας για το λιμάνι: *αυτοί είναι Κάρες*.
- Η Σαρπηδών, πόλη της Κιλικίας, είναι έρημη.
- Έξω από την Μεγάλη Σύρτη, η πόλη Κίνυψ είναι έρημη.
- Τέλος στον παράπλου της δυτικής Αφρικής, το όριο της εξερεύνησης είναι η Κέρνη, επειδή τα νερά παρακάτω είναι πολύ ρηχά. Ο συγγραφέας του Περίπλου ίσως γνωρίζει το έργο του Άνωνα (που όπως είδαμε, έγινε ευρύτατα γνωστό στα χρόνια της καταστροφής της Καρχηδόνας, στο τέλος του 3^{ου} πΧ αιώνα,) αλλά όχι με την μορφή που το ήξεραν στα μεταγενέστερα χρόνια, αφού εκεί θα διάβαζε ότι ο Καρχηδόνιος έπλευσε επί πολλές ημέρες πέρα από την Κέρνη, που ο ίδιος θεωρεί επικίνδυνη για την ναυσιπλοΐα. Αλλά έχει τονιστεί κατά καιρούς η μυστικοπάθεια των Καρχηδονίων ως προς τις πηγές των εμπορευμάτων τους.

Ενστάσεις

Αν λοιπόν προσπαθήσουμε να αναλύσουμε και να εντοπίσουμε την εποχή κατά την οποία γράφτηκε ο Περίπλους, τότε καταλήγουμε στο δεύτερο τέταρτο του τέταρτου πΧ αιώνα σε εποχή κατά την οποία ο Φίλιππος μόλις άρχιζε να βασιλεύει, και δεν εξασφάλισε ακόμη μήτε τον έλεγχο της παραλιακής ζώνης της κάτω Μακεδονίας. Μερικοί προσεκτικοί, τοποθετούν την συγγραφή μεταξύ 361-357 πΧ. Το κείμενο, αν δεχτούμε ως ασφαλή αυτήν την διαπίστωση, δεν έχει σημαντικά εμπόδια, πρωθύστερα ή αναχρονισμούς ή επικαιρισμούς.

Ωστόσο υπάρχουν μερικές ήσσονες ενστάσεις. Η σπουδαιότερη: γιατί μιά εκστρατεία βαρβάρων σε μία άσημη πόλη της Ιταλίας, (των Κελτών στη Ρώμη) μπορούσε να ενδιαφέρει έναν ελληνόφωνο γεωγράφο που σημείωνε με επιμέλεια τις «ελληνικές» πόλεις; Επίσης, δεν είναι χωρίς σημασία η αναγραφή του ονόματός της, σα να επρόκειτο για έναν πολύ γνωστό τόπο του αρχαίου κόσμου, πράγμα που δεν μπορεί κάποιος να το υποστηρίξει με βεβαιότητα έως την εποχή που οι Ρωμαίοι άρχισαν να έρχονται σε δυναμική επαφή με τον

ελληνικό κόσμο, προς το τέλος του 4^{ου} και ιδίως στις αρχές του 3^{ου} αιώνα, με τους πολέμους του Πύρρου. Εξάλλου η Ρώμη δεν είναι παραθαλάσσια πόλη. Και στον συγγραφέα του περίπλου παραμένει μιά από τις πολύ λίγες μεσόγειες πόλεις που μνημονεύονται, χωρίς να έχουν «ανάπλου» και η μόνη από αυτές που αναφέρεται με το όνομά της. Λοιπόν, κατα την εκτίμησή μου, η Ρώμη σήμαινε κάτι περισσότερο για τον συγγραφέα του περίπλου και ,εάν εντέλει είναι δικό του το κείμενο και όχι καποια προσθήκη, πρόκειται για την πρώτη μνεία της Ρώμης σε ελληνικό κείμενο.

Ένα άλλο προβληματικό σημείο ως προς την χρονολόγηση του κειμένου, έρχεται από την εκτίμηση της ταχύτητας των πλοίων της εποχής.Στα πρώτα αυτοκρατορικά χρόνια, ο Στράβων θεωρεί μέση ταχύτητα ενός εξερευνητικού σκάφους τα επτακόσια στάδια ημερησίως,δηλαδή τα εκατόν τριάντα χιλιόμετρα.Στον Ψευδοσκύλακα, ο μέσος όρος υπολογισμού βρίσκεται στα πεντακόσια στάδια.Εντούτοις ,ένας συγγραφέας που έζησε τουλάχιστον έναν αιώνα πριν από τον Στράβωνα, ο Πολύβιος,στο πρώτο βιβλίο του,περιγράφοντας ναυτικά κατορθώματα των Καρχηδονίων περί το 250 πΧ, σημειώνει ως δείγμα μεγάλης ταχύτητας την κάλυψη της απόστασης από την Καρχηδονιακή ακτή προς το Λιλύβαιο,χιλία στάδια,συνολικά 124 ναυτικά μίλια, κοντά διακόσια χιλιόμετρα , σε εικοσιτέσσερις ώρες ,από κάποιον Αννίβα τον Ρόδιο, που αναφέρεται ως επιφανής πολίτης της Καρχηδόνας, με ένα ειδικά διασκευασμένο πλοίο ,που άφησε εμβρόντητο τον Ρωμαϊκό στόλο.Στον Περίπλου όμως, η αναγραφή ότι από το Κόσυρο του Ερμαίου Ακρωτηρίου έως το Λιλύβαιο, το ταξίδι διαρκεί μία ημέρα, αναφέρεται ως μία απολύτως χρηστική και λογική πληροφορία.

Η ταχύτητα των αρχαίων πλοίων ως κριτήριο χρονολόγησης, δεν πρέπει να ακολουθεί την αρχή που έχουμε συνηθίσει στους τελευταίους αιώνες, ότι όσο νεότερης τεχνολογίας είναι ένα πλεούμενο, τόσο ταχύτερο είναι .Η πεντηκόντορος, το πρώτο ταχύ σκάφος,με δύο βάρδιες κωπηλατών που εναλλάσσονταν σε μία ημέρα, ήταν σαφώς ταχύτερο πλοίο από το διάδοχό του, την αρματωμένη πεντηκόντορο, και όλα τα επόμενα επιτεύγματα, η διήρης, η τριήρης και η τετρήρης,είχαν ακόμη μικρότερη μέση ταχύτητα, άνκαι υπερίσχυαν σε «ισχύ», δηλαδή σε βραχύχρονη ταχύτητα εμβολισμού.

Αννίβας και Οφέλας: διερεύνηση

Η αναφορά του Αννίβα αυτού, που είχε το προσωνύμιο «Ρόδιος» δεν έγινε χωρίς σημασία.Ο Αννίβας φαίνεται πως είχε εξαιρετικές ικανότητες ναυσιπλόου.Κατά την έκφραση του Πολύβιου, ξέφυγε από δέκα γρήγορα ρωμαϊκά πλοία τόσο επιδέξια, που εκείνα έδειχναν ακίνητα μπροστά στους ελιγμούς του.Μπορούσε να εκμεταλλεύεται τους ανέμους και οι κωπηλάτες του ήταν ιδιαίτερα ικανοί.Μιά υπόθεση εργασίας θα μπορούσε να στηριχτεί σε έναν Καρχηδόνιο θαλασσοπόρο,που είχε ,στα 250 πΧ, στην κατοχή του, ένα ειδικά διασκευασμένο σκάφος,που είχε το προσωνύμιο «Ρόδιος», ίσως από το ότι την είχε επισκεφθεί,και που ήταν άριστος γνώστης της καρχηδονιακής ακτής.Ο Ρόδιος

δεν ευτύχησε στον πόλεμο, επειδή οι Ρωμαίοι επάνδρωσαν μιά μεγάλη καρχηδονιακή τετρήρη, που εξόκειλε στο Λιλύβαιο και παγίδευσαν τον Αννίβα, του οποίου το πλοίο ήταν μικρότερο, και το συνέλαβαν άυτανδρο, χρησιμοποιώντας το στη συνέχεια ως καταδρομικό. Σημασία έχει ότι ο Ρόδιος ήταν στα χέρια των Ρωμαίων το 250 π.Χ. και η τύχη του άγνωστη. Κατά πόσον η μαρτυρημένη εμπειρία του Ροδίου θα μπορούσε να φανεί χρήσιμη στους Ρωμαίους της εποχής, που βρισκόταν σε εξαιρετική ναυτική δραστηριότητα, δημιουργώντας και χάνοντας στόλους σε ναυμαχίες, αλλά πεισματικά επιμένοντας να θαλασσοκρατήσουν; Καθώς οι Ρωμαίοι αποδεδειγμένα «έκλεβαν» την καρχηδονιακή ναυτική τεχνογνωσία συστηματικά, δεν μου φαίνεται απίθανο να προσπάθησαν να πάρουν από τον Ρόδιο τις γνώσεις ναυσιπλοΐας που κατείχε, πράγμα που φαίνεται κι από το κείμενο του Πολυβίου, ο οποίος περιγράφει και εξηγεί γιατί ο Αννίβας ο Ρόδιος, εκμεταλλευόμενος την ακτογραμμή, τον άνεμο και την θέση μερικών πύργων της ακτής, μπορούσε να μπαينوβγαίνει στο πολιορκημένο λιμάνι. Ο Πολύβιος δεν ήταν αυτόπτης, αφού γεννήθηκε πενήντα χρόνια αργότερα. Και ποιός άλλος θα μπορούσε να εξηγήσει στους Ρωμαίους αυτήν την τεχνική, εκτός από τον ίδιο τον Αννίβα που την σκέφτηκε; Είναι λοιπόν πιθανό να υπήρξε καταγραφή της ναυτικής εμπειρίας του Αννίβα από τους Ρωμαίους στα μέσα του 3^{ου} π.Χ. αιώνα. Εάν θεωρείται εξεζητημένη η άποψη ότι τον Περίπλου μπορεί να συνέταξε ένας έμπειρος συμπλητής στα τέλη αυτού του αιώνα, τουλάχιστον πρέπει να αναρωτηθούμε ποιός και γιατί επενέβη σε ένα αρχαιότερο κείμενο.

Το θέμα δεν είναι βέβαια εξαντλημένο. Ο Στράβων, στην περιγραφή της Μαυριτανίας, στο 17^ο βιβλίο, θεωρεί ότι ο πρώτος εξερευνητής των ακτών της βόρειας Αφρικής, ήταν ο Οφέλας ο Κυρηναίος, που μάλιστα εξέδωσε και Περιηγήση. Υπάρχει στην ιστορία ένας Οφέλας Κυρηναίος που μνημονεύεται στα Στρατηγήματα του Πολύαινου, σε σχέση με τον τύραννο Αγαθοκλή των Συρακουσών, περί το 310 π.Χ. Ο ίδιος Οφέλας, αναφέρεται δυό φορές στο Πάριο μάρμαρο. Στα 322 π.Χ., όταν τον έστειλε ο πρώτος Πτολεμαίος και κατέλαβε την Κυρήνη, και γύρω στα 310, όταν αναφέρεται κάποια πράξη του σχετική με την περιοχή της Καρχηδόνας (το κείμενο είναι φθαρμένο, και προφανώς λείπει μιά σύντομη περιγραφική πρόταση λίγων δεκάδων ψηφίων). Αυτός ο Οφέλας (η Απέλας και Απελλάς) ένας Μακεδόνας αξιωματικός, μπορεί να ήταν ο πρώτος «περιηγητής» του ελληνικού κόσμου στα μέρη αυτά και ο συσχετισμός του με εξερευνητικά σχέδια και προγράμματα της εποχής ταιριάζει στο γενικό πνεύμα των καιρών, αφού οι κατακτήσεις του Αλέξανδρου έφεραν πραγματική επανάσταση στον ιστορικό περιηγητισμό, και δεν ήταν ασυνήθιστο οι στρατιωτικοί άνδρες της εποχής να ηγούνταν τέτοιων αποστολών. Εάν το έργο του Οφέλα ενσωματώθηκε σε προγενέστερη διήγηση που είχε αντικείμενο τον περίπλου της Ευρώπης και της Ασίας, παραμένει προβληματικό, αλλά δεν είναι απίθανο.

Σε κάθε περίπτωση, πρέπει να επιμείνουμε στην υφολογική διαφορά των δύο διηγήσεων, της Ευρωπαϊκής και Ασιατικής από την μιά πλευρά, και της Αφρικανικής από την άλλη. Στην δεύτερη, οι ιστορικές και πραγματικές

πληροφορίες (κυβερνήτες του Μενελάου, κήπος των Εσπερίδων και αλλού) θα έλεγα ότι προαπαιτούν τις ζωντανές περιγραφές των εξερευνητών της ελληνιστικής περιόδου.

Προσωρινό συμπέρασμα

Γιά να συνοψίσουμε, τα «αρχαϊκά» στοιχεία που θα ταύτιζαν τον Σκύλακα της ινδικής εξερεύνησης με τον συγγραφέα του περίπλου, περιορίζονται ουσιαστικά σε δύο: την συνύπαρξη Συβάρεως και Θουρίων και στον παράξενο ενεστώτα γιά τον Κλεόστρατο. Τα στοιχεία της ακαδημαϊκής εκδοχής, που τοποθετεί τον περίπλου στο δεύτερο μισό του 4^{ου} πΧ αιώνα, είναι πράγματι πολύ ισχυρά. Όσο γιά τις ενδείξεις ότι πρόκειται γιά ένα ακόμη μεταγενέστερο κείμενο, των μέσων του τρίτου πΧ αιώνα, καμία τους δεν είναι βέβαιη, και μπορεί απλώς να ενισχύσουν την πιθανότητα κάποιων μεταγενεστέρων προσθηκών στο σώμα του κειμένου, αλλά και την προσθήκη του «λιβυκού» τμήματος.

Θα πρότεινα ως μία λογική εκδοχή, που γιά την ώρα στηρίζεται μόνον σε εσωτερικά και όχι ασφαλή τεκμήρια του ίδιου του κειμένου, ότι ο Περίπλους γράφτηκε από κάποιον ναυσιπλόο που είχε σχέση με την Αθήνα ή τις σύμμαχες της πόλεις, στα πρώτα χρόνια της βασιλείας Φιλίππου του Β ή και λίγο νωρίτερα. Σε αυτό το κείμενο προστέθηκε μία ή και δύο διηγήσεις γιά την βορειοαφρικανική ακτή, μέσα στην ελληνιστική περίοδο. Αυτές οι διηγήσεις μπορεί να ήταν οδοιπορικά εκστρατείας ή τμήματα ενός χαμένου έργου σε εποχή όπου η γνώση της Καρχηδονιακής ακτής αλλά και η μυθοπλαστική τακτική της εποχής των Επιγόνων βρισκόταν στην επιφάνεια.

Η γεωγραφική σημασία του *Περίπλου*

Μιά εισαγωγή στον περίπλου δεν είναι βέβαια ο κατάλληλος χώρος γιά να αναλύσουμε παραπάνω την ιστορική του αξία. Ανεξάρτητα άν πρόκειται γιά «γνήσιο» (παρά την πλαστότητα του συγγραφικού ονόματος) κείμενο, ή άν έχουν αφαιρεθεί στοιχεία χάριν αρχαϊσμού ή άν έχουν προστεθεί άλλα σποραδικά, πρέπει να αντιμετωπίσουμε το κείμενο ως μία γεωγραφική πραγματεία και να περιοριστούμε στην μελέτη της ακρίβειας των στοιχείων της.

Κι από αυτήν την άποψη, το κείμενο έχει μοναδικά συστατικά. Σε γενικές γραμμές, όπου μπορεί να επαληθευτεί, οι λαοί και οι πόλεις τοποθετούνται σωστά. Οι μετρησεις των αποστάσεων και οι σταδιασμοί έχουν σημαντικό βαθμό αναλογικότητας.

Ο Περίπλους, παρότι ενιαίο κείμενο περιληπτικών γεωγραφικών και δημογραφικών παρατηρήσεων, παρουσιάζει διαφορές στην λεπτομέρεια της επεξεργασίας, τόσο ανά γεωγραφική ενότητα, όσο και με άλλες παραμέτρους.

Ο σκοπός του έργου τονίζεται στον αναλυτικό τίτλο: πρόκειται γιά περίπλου της «κατοικημένης» Ευρώπης, Ασίας και Λιβύης. Κατά βάσιν, είναι ο Περίπλους της Μεσογείου. Η υπόσχεση του τίτλου τηρείται εν μέρει στην περίπτωση της Λιβύης, που περιγράφεται και έξω από τις Ηράκλειες στήλες. Τηρείται γιά την

Ασία,αφού από τον Τάναϊ, έως τον Νείλο αυτά είναι τα θαλάσσιά της όρια σε αυτήν την περιοχή της γής,αλλά καταπατείται στην περίπτωση της Ευρώπης που βρέχεται από τον Ατλαντικό, αφού οι όποιες περιγραφές του περιορίζονται στα Γάδειρα, το σημερινό Cadiz, ενώ και σαφώς προγενέτεροι συγγραφείς, όπως ο Ηρόδοτος, προσθέτουν κάτι παραπάνω για την «άλλη» Ευρώπη.Ο συγγραφέας θα μπορούσε να ισχυρισθεί ότι προσπάθησε να περιγράψει «οικουμένη», δηλαδή περιοχές κατοικημένες από κάτι παραπάνω από άσημες εγκαταστάσεις.Είναι παντως σαφές ,ότι, ανεξάρτητα από τίτλους, ο Περίπλους είναι κατά βάση και συνειδητά μεσογειακός. Ιδού η απόδειξη:οι μερικές ενότητες που καθορίζονται είναι η Ευρώπη, η Ασία και η Λιβύη(Αφρική).Στο τέλος κάθε επιμέρους περίπλου, ο συγγραφέας προσπαθεί να δημιουργήσει το συνολικό άθροισμα των μερικών αποστάσεων,δείχνοντας και τον τρόπο υπολογισμού τους. Καταλήγει ότι σε γενικές γραμμές, χρειάζονται 153 ημέρες για τον παράπλου των ευρωπαϊκών ακτών, 87 ημέρες για τις ασιατικές και 74 ημέρες για την Λιβύη. Οι Λιβυκοί υπολογισμοί σταματούν ρητά στις Ηράκλειες Στήλες, επομένως το παραπάνω ταξίδι δεν βρισκόταν στον αρχικό σχεδιασμό του συγγραφέα.Θα μπορούσε να θεωρηθεί ένα είδος παραρτήματος. Στον τίτλο επίσης, υπάρχει η υποσχηση να περιγραφούν τα «επτά κατοικημένα νησιά»,πράγμα που γίνεται με συνέπεια για την Κύρνο, την Σαρδώ, την Σικελία, την Κρήτη, την Κύπρο και άλλα, όμως σε παράρτημα πάλι υπάρχει η (σχεδόν τελείως) λανθασμένη λίστα των μεσογειακών νησιών κατά τάξη μεγέθους. Ως παράρτημα μπορεί να εκτιμηθεί και η περιγραφή δύο «διαφραγμάτων». *Διαφράγματα*, ένας αρχαϊκός όρος, σήμαινε τις καθέτους,τις ευθύγραμμες διαδρομές μεταξύ δύο σημείων, και στην περίπτωση του Παράπλου, τις κατά εκτίμηση μικρότερες αποστάσεις μεταξύ δύο λιμανιών,δημιουργώντας μία τεθλασμένη γραμμή κοντά στην ευθεία. Διαφράγματα θα μπορούσαν να δημιουργηθούν πάμπολλα. Στην δική μας περίπτωση, αναφέρονται λεπτομερώς δύο: η σύνδεση Ευρίπου- Μυκάλης και Μαλέα-ασιατικής ακτής της Ρόδου.Υβρίδια διαφραγμάτων μπορούν να θεωρηθούν και οι ενδιάμεσες αποστάσεις που δίνονται μεταξύ νησιών και λιμανιών, όπως μεταξύ Σαρδούς, Κύρνου και Σικελίας,σε μερικά νησιά του Αιγαίου καθώς και μεταξύ Λιλύβαιου της Σικελίας και καρχηδονιακής ακτής.

Απόλυτος νόμος του Περίπλου, είναι η τήρηση της συνέχειας της ακτογραμμής.Η περιγραφή ακολουθεί την ακτή, κι όταν διακόπτεται(για να περιγραφεί ένα νησί) σημειώνεται κάθε φορά επιμελώς και *τώρα επιστρέφω στο σημείο της ακτής απ 'όπου επιχείρησα την παράκαμψη*.Παρακάμψεις στην διήγηση υπάρχουν και προς το εσωτερικό των χωρών,αλλά και τότε σημειώνεται αν πρόκειται για ανάπλου ποταμού ή για ένα απλό σχόλιο, κυρίως για την ύπαρξη πόλεων που υπάρχουν στα μεσόγεια ή (σπανιότερα) για κάποια εσωτερικά σημεία της ηπείρου που συνορεύουν με άλλα.Ωστόσο υπάρχουν αιτιώδεις διαφορές στην περιγραφή τόσο των ακτών των τριών ηπείρων, όσο και στις μεθόδους απόδοσης των αποστάσεων.

Ενας απλός τρόπος να διακρίνουμε το κέντρο βάρους του Περίπλου είναι ο ακόλουθος: Αν δώσουμε μία μονάδα, σε κάθε όνομα λαού, τοπωνύμιο,

γεωγραφικό σημείο, ιστορική παρατήρηση ή εκτίμηση απόστασης που υπάρχει στο κείμενο, τότε, ολόκληρη η ακτογραμμή από τις Ηράκλειες Στήλες έως την Ιταλία, έχει 17 βαθμούς, ολόκληρη η Ιταλία 123, η ακτή του Αδρία έως τα «ελληνικά» όρια 79, η θεωρούμενη ως Ελλάδα, από την Αμβρακία έως τον Πηνειό, με τα νησιά, 273, η υπόλοιπη Ευρώπη, από τον Πηνειό στον Εύξεινο πόντο 198, ολόκληρος ο Εύξεινος πόντος 309, η Προποντίδα και η μικρασιατική ακτή έως και την Ρόδο 130, η υπόλοιπη Ασία έως την Αίγυπτο 107 (αλλά υπάρχουν κενά στο χειρόγραφο) ενώ η Αφρική μέσα στη Μεσόγειο έχει κάπου 135 βαθμούς πληροφορίας, μόνον, που όπως θα δούμε παρακάτω, είναι με διαφορετικό τρόπο εκτιμημένες, περισσότερο ανθρωπολογικές και γεωφυσικές. Σε κάθε περίπτωση, η ζώνη του αμέσου ενδιαφέροντος του ελληνικού κόσμου, δηλαδή το Αιγαίο και τα πέριξ, καταλαμβάνουν πάνω από το 70% των πληροφοριών του κειμένου, σε ένα παράπλοιο ακτών που είναι μικρότερος από το 20% του συνόλου. Αν θα ψάχναμε να ανακαλύψουμε την πηγή του όρου «ελληνοκεντρισμός» το ανά χείρας κείμενο θα ήταν ένα από τα υποψήφια. Υπάρχουν όλα τα εχέγγυα: διαχωρισμός των βαρβάρων, αναζήτηση του αποικισμού, μυθολογία και ίχνη της ανά τον κόσμο, ιερά των θεών.

Αυτή η αναζήτηση του «ελληνικού», που ξεκινά εν σπέρματι στον Ηρόδοτο και μπορούμε να εικάσουμε ότι αναπτύσσεται ραγδαία μετέπειτα, όχι βέβαια σαν εθνωτική υπερηφάνεια, όσο σαν χρηστικό σύστημα ισορροπιών μεταξύ των πόλεων-κρατών και των ελληνοιστικών βασιλείων και συμπολιτειών (σε αυτήν την περίοδο υπάρχουν έργα που αργότερα τα κατηγορούν ως προϊόντα σκοπιμότητας οι ιστορικοί της ρωμαϊκής περιόδου) και θα αρχίσει να υποχωρεί ραγδαία χάρη στον διαφορετικό ιδεολογικό ορίζοντα του Πολύβιου, ενός ιστορικού που συνυπολογίζει πολύ σοβαρά την ποσότητα ως αξιακό σύστημα. Στην εποχή της συγγραφής του Περίπλου, ένα τέτοιο έργο θα μπορούσε κάλλιστα να είναι αποτέλεσμα μιάς πρώιμης αριστοτελικής νοοτροπίας.

Η γεωγραφική σημασία του Περίπλου είναι τόσο βαρύνουσα, ώστε η όποια ιστορική του σημασία πρέπει να αντιμετωπιστεί με μία σειρά προσεγγμένων συλλογισμών και συμπερασμάτων. Αν σε μία αρχαία ιστορική πραγματεία οι γενικές φιλοσοφικές αρχές της αλήθειας, της αντικειμενικότητας, της συνολικότητας, συναντώνται συχνά τουλάχιστον στον πρόλογό της, μιά γεωγραφική υφήγηση είναι ένα πολύ πιά στρατευμένο έργο, ακόμη και με τα δικά μας, σύγχρονα (άν και όχι πιά αξιόπιστα) κριτήρια. Στην γεωγραφία της αρχαίας εποχής, σπανίως καταγράφεται το καθετί. Υπάρχει σχεδόν πάντοτε κεντρικός άξονας αναφοράς, που σπανίως παραβιάζεται. Γι' αυτό και η γεωγραφία ορθώς αντιμετωπίζεται ως παράρτημα των μαθηματικών επιστημών και όχι της φιλοσοφίας ή της ιστοριογραφίας. Αυτό το βαθύτατα ποιοτικό μοντέλο θα διατηρηθεί στην γεωγραφική επιστήμη έως πολύ αργά. Οι χάρτες διατηρούν ακόμη έντονο ιδεολογικό υπόβαθρο. Χάρτες, λόγου χάρη, ακόμη και σημερινοί, που αποτυπώνουν την πραγματική έκταση των ηπείρων και κατά συνέπεια των χωρών που περιέχονται σε αυτές, δεν είναι δημοφιλείς, με την δικαιολογία ή την ερμηνεία της εποπτικότητας. Ελάχιστες είναι οι περιπτώσεις που η Γροιλανδία ή η Σιβηρία προβάλλονται σε ανάπτυγμα που ξεφεύγει από το σφαιροειδές, με

αποτέλεσμα να «δείχνουν» πολύ μικρότερες στην υδρόγειο σφαίρα από το πραγματικό τους εμβαδόν. Οι αρχαίοι χάρτες που στηρίζονται στις οδομετρήσεις, πειθαρχούν γεωμετρικά σε αυτές, παραβιάζοντας την γεωφυσική αντίληψη. Κι αυτό, επειδή ο στόχος τους είναι να αποτυπώσουν δρόμους και αποστάσεις, όχι να δικαιωθούν απεναντι στον Αρίσταρχο και στον Πτολεμαίο. Στον συγγραφέα του Περίπλου, αυτές οι μη αντικειμενικές αρχές παραβιάζονται με καταστατική ευκολία: σα να ακολουθήθηκε πιστά ένα είδος πολιτικής οδηγίας: ο εργοδότης του γεωγράφου, αν υπήρξε, του έδωσε την εντολή να καταγράψει με λογική προσέγγιση την ακτογραμμή της Μεσογείου, δίνοντας σημασία στις αποστάσεις μεταξύ συνόρων, λιμανιών και φυσικών στοιχείων. Να αποτυπώσει την παρουσία των ελληνικών πόλεων, όπου κι αν τις συναντήσει, σημειώνοντας με προσοχή αν αυτές έχουν λιμάνια, πρόσβαση από ποτάμια, μαζί με παρατηρήσεις για την γενική φύση των παραλίων, αν δηλαδή μιά χώρα έχει αγκυροβόλια ή παρουσιάζει εξαιρετικές δυσκολίες στην ναυσιπλοΐα. Οι μή ελληνικές πόλεις θα έπρεπε να καταγραφούν είτε ως χρήσιμα σημεία αναφοράς, είτε εάν είχαν αγκυροβόλια ή κάποιον ειδικό εμπορικό χαρακτήρα.

Γι' αυτούς τους λόγους, κάθε προσπάθεια να αντληθούν πολιτικά, δημογραφικά ή ανθρωπολογικά συμπεράσματα από ένα έργο του οποίου ο στόχος είναι προδήλως κατευθυνόμενος και χρηστικός, δεν έχει πολλές πιθανότητες επιτυχίας. Στον σημερινό αναγνώστη, για παράδειγμα, η άρνηση της «ελληνικότητας» σε οτιδήποτε είναι αυτόχθον (στην περίπτωση της Κρήτης και της Κύπρου) σε οτιδήποτε παρουσιάζει πολιτιστική υστέρηση (όπως ο «κατά κόμμας» συνοικισμός πολλών χωρών της Ηπείρου) και σε οτιδήποτε κυβερνάται διαφορετικά η βρίσκεται σε διαμάχη με τις «ελληνικές πόλεις» (τυπικό παράδειγμα η Μακεδονία) μπορεί να δώσει αφορμή για ανακόλουθες και ανιστόρητες ερμηνείες. Τα ίδια αντικειμενικά στοιχεία, όταν βρίσκονται στο έργο των ιστορικών, έχουν πάντοτε την ερμηνεία τους. Η πιθανή προέλευση του έργου αυτού από κάποιον συγγραφέα που θεωρεί «θάλασσά του» τον Σαρωνικό ή το νότιο Αιγαίο, που δεν μνημονεύει το παραμικρό για τους Πέρσες, είναι λογικό να «χρωματίζει» την έρευνά του πάνω στις προδιαγραφές που αναφέραμε.

Γιά τον τέταρτο προχριστιανικό αιώνα, το «ελληνίζειν» δεν ήταν κάποια μορφή φυλετικής καταγωγής. Οι αρχαίοι αυτής της περιόδου ήξεραν ότι ο ελληνισμός ήταν ένα είδος ελεύθερης προσχώρησης σε μία συγκεκριμένη «δίαιτα», που σήμαινε έναν συνδυασμό γλώσσας, διακυβέρνησης και υπαγωγής σε συγκεκριμένους θεσμούς. Ήταν ένα σύστημα όρων που μπορούσε να θεωρηθεί ενιαίο, δηλαδή η έλλειψη ακόμη και ενός από τα τρία αυτά συστατικά, ήταν λόγος απόρριψης της «ελληνικότητας». Με μεγάλη ευκολία παραδέχονταν ότι είχαν βαρβάρους προγόνους, ότι παλαιότερα δεν υπήρχε καν η έννοια του «ελληνικού», ή ότι ήταν περιορισμένη σε μιά μικρή γεωγραφική περιοχή. Αλλά έχουν περάσει ήδη δύο γενιές από την συγγραφή του Θουκυδίδη, που δεν θα υπέγραφε τόσο εύκολα στην συμπερίληψη των Ακαρνάνων και άλλων λαών στο «ελληνικό» τόξο, αφού οπλοφορούσαν συνεχώς, ντυνόταν παρόμοια με τους Μακεδόνες και είχαν συμμάχους από τις βόρειες περιοχές. Στα χρόνια του Ψευδο Σκύλακα, η Ακαρνανία «είναι» Ελλάδα. Και ο Δικαίαρχος διαφωνεί με αυτούς

που ήθελαν τους Θεσσαλούς έξω από την «ελληνική» ενότητα.Αλλά τόσο η Ακαρνανία, όσο και η Θεσσαλία ήταν ελληνικές χώρες,ακόμη κι αν η «δίαίτά» τους παραξένευε κάποιους.Αν δεν καταλάβουμε ότι ο όρος «Ελλάδα» στην αρχαιότητα ήταν ένας αμιγώς πολιτικός όρος, θα κατατριβόμαστε με ρητορικά ευφυολογήματα για το «που οι Έλληνες και που τα Ελληνικά».

Ο Περίπλους, τόσο ως τύπος γεωγραφικού έργου, όσο και ως χρηστικό κείμενο της εποχής του, έχει βέβαια πολύ σημαντικές διαφορές από μεγάλα συνθετικά έργα που είτε γεωγραφούν μέσα σε μία ιστορική βάση, είτε είναι προϊόν ενός τύπου διήγησης που θα την συναντήσουμε αργότερα ως *περιήγηση*.Η έκτασή του είναι πολύ περιορισμένη, σαν ένας χάρτης μικρής κλίμακας που έχει στόχο να σχηματιστεί μία γενική ιδέα του περιγραφόμενου χώρου, και στον οποίον, χωρούν ελάχιστες ιστορικές πληροφορίες, κυρίως προσανατολιστικές της φύσης των χωρών που περιγράφονται και (ειδικά στην περίπτωση του Περίπλου) να επισημανθεί η παρουσία του ελληνικού αποικισμού αλλά και η παράδοση της πρωτοϊστορίας,που τότε βέβαια δεν θεωρούνταν μυθολογία, όπως σήμερα.Σε μερικά σημεία, αυτό το έργο μπορεί να χαρακτηριστεί ως σχολιασμένος πίνακας περιεχομένων ενός ευρύτερου έργου.Η όποια συνέχειά του δεν πρέπει να αναζητηθεί τόσο στις γεωγραφικές επιτομές, όσο στα *itineraria*, τα οδοιπορικά της ύστερης αρχαιότητας, που είναι ακόμη πιο χρηστικά και ακόμη πιο περιληπτικά.Αν συγκρίνουμε οποιοδήποτε μέρος του Περίπλου με κάποιο γεωγραφικό έργο που ασχολείται με τους ίδιους τόπους, έστω εν μέρει, τα διδάγματα είναι προφανή. Αν για παράδειγμα προσέξουμε ότι η περιγραφή της νότιας ακτής της Μικρασίας απασχολεί τον Στράβωνα σε ολόκληρο το δέκατο τέταρτο βιβλίο του,στον συγγραφέα του Περίπλου,η περιγραφή της Καρίας, της Λυκίας, της Παμφυλίας και της Κιλικίας δεν υπερβαίνει τις τετρακόσιες λέξεις.Ένα πολύ μικρό τμήμα των γεωγραφικών πληροφοριών μπορεί να χωρέσει σε μία τέτοια επιτομή.Ωστόσο, πολύ λίγες σημαντικές πληροφορίες (σημαντικές για την χρήση του καιρού εκείνου) απουσιάζουν από αυτές τις τετρακόσιες λέξεις. Είναι σαφές ότι το κείμενο του Περίπλου είναι σημαντικό για κάποια βαθμίδα μαθητείας που σήμερα αγνοούμε, ή για την άντληση στοιχείων που χρειάζονται σε έναν πρακτικό άνθρωπο.

Δεν μπορώ να τεκμηριώσω απόλυτα αν το έργο υπήρξε παραγγελία για κάποιον ηγέτη ,αλλά κάτι τέτοιο δεν είναι απίθανο, ειδικά το «αφρικανικό» τμήμα, που όπως είδαμε, μπορεί να αποδοθεί στον Οφέλα ή στο Πτολεμαϊκό περιβάλλον.Οι αναφορές σε λιμάνια και αγκυροβόλια είναι πολύ πιο επίμονες και εξαντλητικές.Υπάρχουν και τρεις αναφορές (στα καρχηδονιακά εμπόρια της Ιβηρίας,στην μικρή Σύρτιδα και στην Κέρνη) όπου υπάρχουν και παρατηρήσεις για την δυσχέρεια της ναυσιπλοΐας.

Ωστόσο, παρά τις προθέσεις και την επεξεργασία, είναι πρόδηλο ότι στον Περίπλου έχουμε γενικές αρχές συγγραφής, αλλά και διαφορετικά επίπεδα προσέγγισης του γεωγραφικού χώρου.Για παράδειγμα, η περιγραφή ολόκληρης της αφρικανικής ακτής,ελάχιστα προσομοιάζει με την περιγραφή της αντίπερα ευρωπαϊκής.Στην πρώτη περίπτωση, οι αναφορές σε ανθρωπολογικά ή γεωγραφικά παράδοξα είναι πολύ περισσότερες από της δεύτερης.Κανέννας

μεγάλος ιστορικός ή γεωγράφος δεν έχει αποφύγει αυτόν τον «χρωματισμό» της διήγησής του από τις πηγές που χρησιμοποιεί. Στην περίπτωση του ψευδο-Σκύλακα, η εντύπωσή μου είναι ότι αυτό που αποκαλώ *τελικό χρηστικό χειρόγραφο*, χωρίς να λεπτολογώ για τον συντάκτη του, είτε προαπαιτεί την γνώση των μεγάλων συμπλητών της ρωμαϊκής περιόδου, είτε πρόκειται για τον πρώτο διδάξαντα μιάς μεταγενέστερα επιτυχημένης προσέγγισης της γεωγραφίας, που θα συνεχίσει να υφίσταται, με οδοιπορικά και πορτολάνους έως τον μεσαίωνα, παρά την επαναστατική (για την εποχή) σχολή που γνωρίζουμε στην κορύφωσή της από τον Κλαύδιο Πτολεμαίο και οφείλει πολλά στην προηγούμενη ελληνική μαθηματική σκέψη.

Όπως στον μεσαίωνα η καταμέτρηση εμβαδών ακολούθησε επί δεκαετίες την τεχνική του «ολογύρου» ενώ ήταν ήδη γνωστός ο κατά πολύ ακριβέστερος τριγωνισμός, έτσι και στην ιστορία των γεωγραφικών έργων, οι περίπλοκες και οι περιηγήσεις διατήρησαν την χρηστική τους αξία, παρά την αξιόλογη ανάπτυξη της κοσμογραφίας με κλίματα, παραλλήλους, μεσημβρινούς και συντεταγμένες. Έτσι εξηγείται η όψιμη καταγραφή ενός σχηματικού περιγραφικού χάρτη, όπως ο Πευτιγερειανός κώδικας, ενώ ο Πτολεμαίος είχε από αιώνες καταθέσει μιά σαφώς ακριβέστερη «έκφραση» του κόσμου.

Δυστυχώς, γνωρίζουμε ελάχιστα το έργο των περισσοτέρων συγγραφέων της αρχαιότητας στον χώρο της κοσμογραφίας και της ιστορικής και φυσικής γεωγραφίας, κι ό,τι ξέρουμε, βρίσκεται στο περιθώριο των παρατηρήσεων των σωζομένων έργων. Ενδεχομένως να εξογκώνουμε την σημασία του Περίπλου ακριβώς επειδή δεν υπάρχουν πιά τα ενδεχομένως πίο σημαντικά ανάλογα έργα που προηγήθηκαν ή ακολούθησαν, για παράδειγμα, του Ερατοσθένη, του Ιππαρχου, του Ποσειδώνιου

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ.....

ΕΛΛΑΣ 2009 Μ.Χ